

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1873

1973

ANNIVERSUS

Magdalene Lauridsens liv og virke

Udgivet på hendes 100-års dag

den 25. april 1973

af

Elevforeningen Ankerhus

Redaktion: *Folmer Dam*

Skønt De næppe mindes mig,
glemte jeg Dem derfor ej.
Gartnerdreng jeg var hos *Gram*,
(ja, jeg husker også ham,
skønt det Kald jeg svigtet har,
hvori han min Lærer var).

Ankerhus ved Søens Bred!
De var dets *Personlighed*:
Snildet, Kraften, Kløgten, Aanden,
de holdt Tøjlerne i Haanden!

Som en Frue paa sin Borg,
stærk og rank i Lyst og Sorg,
myndig og dog modernild,
saadan jeg Dem mindes vil.

Ankerhus ved Søens Vove!
Sorø bronzebrune Skove!
Æbleduft og Nøddesmag!
grønne Plæner, hejset Flag!
Silkeorme, sære Buske,
Stauder: alting kan jeg huske!

Skønt De næppe mindes mig,
glemte jeg Dem derfor ej!
Stærk og rank De for mig staar,
som i mine Drengaar.
Mange Livets Mening drøftet':
De har Gaadesløret løftet:

De har lært os, Livet faktisk
leves bedst og rigest praktisk!
Filosoffer! Hold jer Bøtte!
Livet er at gøre Nytte.
Digter, Drømmer, gaa din Vej!
Livet har ej Brug for dig!

Ankerhus på Søens Skrænt,
i din Have er jeg kendt!
Mindes det med Hjerterbanken.
Hvad er tredive Aar for Tanken?
Ak, Hans Gram, hvor stort og rigt
var dit Liv. Et malmfuldt Digt
havde ærligt du fortjent.
Viden om dit Værk er kendt.
Hvad du planted', hvad du saa'de,
Gartner var du af Guds Naade!

Jeg har været mange Steder:
Sorøsøens skønne Bredder
som i Lys for Tanken staar.
Ankerhus! Du danske Gaard!
Ned mod Søen dine Plæner
hælder. Til en Flagstang læner
sig din Frue. Rank hun holder
sig trods Aar. Se – Flaget folder
Dugen ud for Vindens Vift:
Signer hendes Livs Bedrift.

Johannes Boolsen.
Dec. 1945.

På havearbejde med »Julla«

Magdalene Lauridsen

Den 25. april 1973 – på 100 års dagen for Magdalene Lauridsens fødsel udsendtes dette historiske mindeskrift om hendes liv og virke gennem en hel lang menneskealder.

MOR MAGDA – husholdningssagens første og største pionér – denne enestående, stærkt engagerede og virksomme personlighed, der med beundringsværdig indsats og stor dygtighed skabte et livsværk, der ud over alle grænser skulle få betydning for tusinder af danske hjem og hele den danske husholdningssag.

I sommeren 1912 så elevforeningen for første gang dagens lys, mange dejlige og lyse minder har den givet for dem, der har været og er tilknyttet denne, og intet ville være mere naturligt, end at vi ved denne lejlighed samtidig med rejsning af en mindesten udsender dette mindeskrift, der i ord og billeder beretter om Magdalene Lauridsen.

På elevforeningens vegne vil jeg gerne rette en tak til alle, der har gjort det muligt for foreningen at udføre denne tanke. Tak til de mange forskellige organisationer, foreninger og institutioner, der økonomisk har støttet os. Tak til forfattere og redaktør.

Hun gik ad nye veje
og sejred' fjed for fjed.
Nu følger tusind efter
og synger med.

Henny Bjerre Christensen
(formand)

Magdalene Lauridsens barndom og ungdom

Magdalene Lauridsen blev født den 25. april 1873 på en ret stor gård i *Holsted* som datter af *Anders Peter Lauridsen* fra »Grønvang« i Vejen, og hustru, *Mette Marie Eskildsen* fra Thorning Østergård ved Kjellerup. Anders Lauridsen havde været meget ude, bl. a. på *Boltinggård* ved Ringe, hvor han lærte at dyrke cikorierødder, så broderen *Johannes* senere kunne starte *Cikoriefabrikken Nørrejylland*, hvortil egnens landmænd dyrkede cikorierødder på kontrakt. Anders Lauridsen havde også været på *Kresten Kold's* højskole »Marienlyst« i Emdrup. Han var en god ven af den unge søn fra »Ryslinge Højskole«, *Uffe Birkedal*. Denne baggrund gjorde det naturligt, at han medvirkede ved oprettelsen af »Askov Højskole«, blev skolens første elev og traf her den unge *Mette Marie Eskildsen*, som havde lært mejeridrift på godset »Lerchenfeldt« ved Kalundborg Slots Ladegård.

Det unge par giftede sig i juli 1872 og drev gården i Holsted i 7 år. Her fødtes børnene *Magdalene*, *Margrethe*, *Peder* og *Ingeborg*. – 1880 flyttede familien til »Grønvanggård« i Astrup ved Kjellerup, hvor den forøgedes med endnu 4 børn: *Mette*, *Laurids*, *Agnes* og *Lorens*. – Denne gård var på ca. 60 tønder land. Bygningerne var nedbrændt, så Anders Lauridsen kunne bygge en ny, smuk gård med en skøn have, der rummede en dam, forhøjning, lindelysthus, humlehave og hørmærk, alt indrammet af hække af tjørn, gran, avnbøg og liguster. Børnene elskede denne have og hjalp til med at holde den i fin stand.

Da børnene kom i skolealderen, blev gårdens storstue indrettet til skolestue med deres *Moster Maren* (senere gift med lærer *Markussen*) som privatlærerinde. Hun var uddannet på Fagskolen i Odense. Hun tog fag som *Dansk*, *Historie* og *Litteratur* og var en meget dygtig lærerinde. Magdalene og Margrethe kom aldrig i nogen anden skole. Skolevæsenet i Hinge Sogn var meget sløjt på den tid. Den gamle skole i Hinge by var med stampet lergulv. Den blev flyttet til Hjerl Hede, og den nye skole havde kun én skolestue og en gammel lærer, som holdt justits med en tamp. I en sådan skole ville Anders Lauridsen ikke have sine børn, så Magdalene og Margrethes yngre søskende endte på Kjellerup Realskole.

Magdalene var nok kun 16 år, da hun kom i huset hos pastor *Fr. Bruun* i Levring som kokke-ene-stuepige i et stort hus med mange gæster. Efter et år i præstegården kom Magdalene i huset hos sin farbror, fabrikant *Johannes Lauridsen*, »Grønvang« i Vejen, den senere nationalbankdirektør, hvis hustru, *Maren*, nød ry for sin overlegent dygtige husførelse. Hjemmefra var Magdalene vant til arbejder som smørkærning, hjemmefremstilling af ost, brødbagning i stenovn opvarmet med risbrænde, sæbekogning, lysestøbning, skætning, spinning og vævning af hør. Nu fik hun lejlighed til også at lære husførelse i en herskabshusholdning med mange gæster.

Familien på »Grønvang« stod den nærliggende Askov Højskole meget nær, og Magdalene forsømte ingen lejlighed til at gå til foredrag eller undervisning på høj-

skolen, når pligterne i huset tillod det. I 1892 blev hun elev på Askov, først på sommerholdet for piger, derefter om vinteren på Askovs væveskole, hvor hun lærte kunstvævning. Der er ikke tvivl om, at dette år på Askov Højskole med dens dygtige forstander, *L. Schrøder*, dens kompetente og venlige lærerpersonale og de mange elever, som blev hendes gode kammerater, betød meget for hendes senere udvikling.

Året efter var der bud efter Magdalene som lærerinde på Sorø Højskole, kaldet »Bojsens Minde«, hvor hun dels skulle undervise i vævning og dels gå skolens forstanderfrue, *Elise Bjerre*, til hånd. Skolens unge forstander, *Kristian Bjerre*, drev skolen i en slags alliance med den daværende formand for »Dansk Kvindesamfund«, fru *Jutta Bojsen Møller*, som gik stærkt ind for unge pigers huslige uddannelse og opfordrede Magdalene Lauridsen til sammen med skolens kokkepige, *Eline Eriksen*, at oprette en egentlig husholdningsskole. Da Elise Bjerre, født Møller, var Magdalenes veninde fra Levring Præstegård, var det nærliggende at søge en husholdningsskole knyttet til Sorø Højskole. Dette ville Kristian Bjerre dog ikke vide af, og resultatet blev derfor, at Magdalene Lauridsen lejede lokaler i »Rolighed« i Sorø, indrettede dem til husholdningsundervisning og i foråret 1895 med Eline Eriksen som køkkenlærerinde og kompagnon påbegyndte det første 5-måneders kursus på Danmarks første Husholdningsskole med 25 elever.

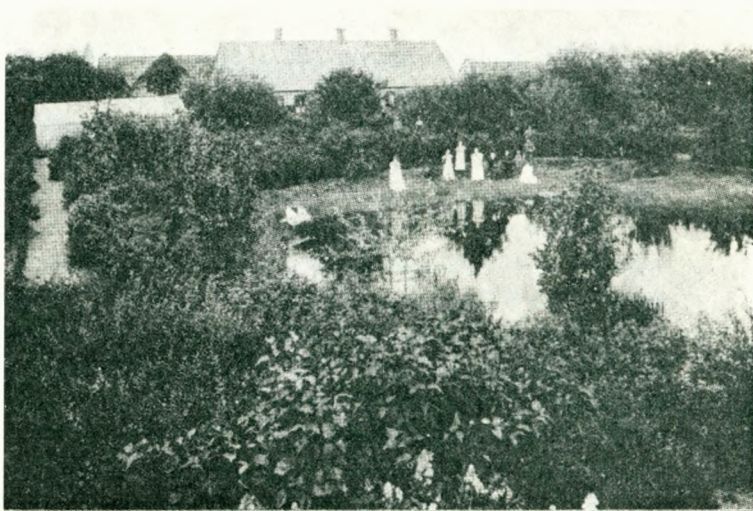
Denne nye skoleform slog så godt an, at de lejede lokaler blev for trange. Ved hjælp af borgere i Sorø som landinspektør *Stage*, dyrlæge *Nielsen*, redaktør *Martin* og grosserer *Heidemann* lykkedes det at tegne en tilstrækkelig aktiekapital til aktieselskabet *Sorø Husholdningsskole*, som i april 1897 flyttede ind i en nyopført, smuk og efter datidens forhold særdeles velindrettet bygning på Holbergsvej i Sorø med plads til 50 elever. Eline Eriksen var skolens husmor og køkkenlærerinde, Magdalene Lauridsen dens administrator og planlægger af undervisningen. Skolen fik en god start og viste sig hurtigt levedygtig, og her virkede Magdalene så til 1902, da hun grundlagde *Husholdningsseminariet Ankerhus*.

Om Magdalene Lauridsen som barn og ung vides ikke ret meget. Vi ved, at hun var meget værdifuld for hjemmet i Astrup, hvor hun lærte både arbejdsglæde og et nobelt livssyn. Hendes far læste højt af datidens gode litteratur om vinteraftenerne, mens mor var flittig med »bindehosen« og boghvedegrøden snurrede i kakkellovnens kogerum. Alt havde hendes omsorg og interesse – bedre datter og søster fandtes ikke, og hendes 7 søskende var hende stedse taknemmelige for hendes store kærlighed til hjemmet i Astrup, for hendes dybe slægtsfølelse og for de gode alderdomsår, hun gav sin far på Ankerhus, som han og hendes søskende elskede. Vi kan sige, at intet var hende fremmed, hun havde kendt alle livets glæder ved arbejdet på landet, og senere forstod hun, omgivet af unge, at holde af dem, som de af hende. Derfor blev hun en dejlig *Mor Magda*, som vi aldrig glemmer og om hvis minde vi vil værne.

Hendes yngste søster
Agnes Eliasson

Agnes Eliasson

BARNDOMS- OG UNGDOMSHJEM I ASTRUP

Magdalene Lauridsen år 1900

M. L.s forældre

*I jumben 1914 - Bedstefar,
M. L. og Jutta Bojsen*

Magdalene Lauridsens liv og virke 1902-52

I februar 1902 købte Magdalene Lauridsen 24 tønder land let sandmuldet jord ved hovedvej 1 umiddelbart vest for Pedersborg sø. Jorden lå i Sorø Landsogn med nordgrænse ved skelbækken til Pedersborg Sogn og dannede en ca. 200 m bred og 700 m lang nøgen mark, der skrånede svagt fra vest mod øst og sluttede med en kort, men ret brat bakkeskråning ned mod Pedersborg Sø. Købesummen var 13.000 kr.

Dette jordkøb dannede grundlaget for oprettelsen af det landhusholdningsseminarium, der måtte blive en naturlig konsekvens af landbrugsorganisationernes vandrekursus i husholdning, påbegyndt af M. L. i 1899, og af oprettelsen af adskillige husholdningsskoler. Husholdningslærerindeuddannelse var ganske vist begyndt på Sorø Husholdningsskole, men denne havde kun et lille jordareal og ikke de for en lærerindeuddannelse nødvendige faciliteter. Magdalene Lauridsen så allerede da målsætningen for sit virke som gennemførelse af en undervisning i husgerning for alle unge piger, oprettelse af voksenundervisning for husmødre, især på landet, og etablering af en konsulenttjeneste svarende til landbrugets. Virkeliggørelse af denne målsætning krævede oprettelse af i det mindste én lærerindeskole i husholdning, og derfor grundlagde M. L. *Ankerhus*. Allerede i sommeren 1902 lod hun opføre en rummelig bygning, hvor skrænten mod Pedersborg Sø begynder, hvor størstedelen af lærerindelevernes undervisning kunne foregå, og hvor hun som lærerindeskolens forstander satte bo. Da nogen undervisning stadig måtte foregå på Sorø Husholdningsskole – som M. L. var medejer af – og da den nyopførte bygning ikke rummede elevværelser, lod hun allerede i 1904 opføre en stor vinkelbygning, rummende skolestue, laboratorium og elevværelser, og i 1906 opførtes som tilknytning hertil et efter den tids forhold helt moderne skolekøkken. Hermed var uddannelsesforholdene i orden, og i de følgende 10 år uddannedes på Ankerhus 153 husholdningslærerinder, hvoraf 16 norske og 3 islandske piger.

Det var de danske landboforeninger, der i 1901 anmodede Magdalene Lauridsen om at oprette husholdningsseminariet, og uden deres støtte var planen næppe blevet til virkelighed på så tidligt et stadi. Det var især gårdejer *Rasmus Dinesen*, Høve, landbrugslærer *Chr. Christensen*, Tune, statskonsulent *Fr. Hansen*, Askov, forpagter *Hempel-Syberg*, Odense, forst. *Niels Pedersen*, Ladelund, konsulent *S. P. Petersen*, Århus, landstingsmand *P. Rasmussen*, Krøjerup, og etatsråd *Valentiner*, Geddesdal, som i denne sag var M. L. til hjælp og støtte.

Etatsråd Valentiner var i århundredets begyndelse formand for De Samvirkende Sjællandske Landboforeninger og var vistnok den enkeltperson, der stærkest støttede Magdalene Lauridsens arbejde med vandrekursus i særdeleshed og husholdningssagen i almindelighed. Den 15. februar 1915 skrev han følgende brev:

Kjære Fru Lauridsen.

Hjertelig Tak for den tilsendte Beretning om Ankerhus – det har været mig en ubetinget Glæde at se den igennem, først fordi den hos mig vækker saa mange gode Minder til Live fra den Tid, da man duede til noget og kunde række en hjælpende Haand til at fremme de Opgaver, som man ansaa for sunde og samfundsnyttige – dernæst fordi jeg maatte beundre det store, vidtspændende Arbejde, De personlig har gjort og stadig udfolder i den Sags Tjeneste, som De har sat som Deres Livsopgave. – Jeg slutter mig helt og fuldt til de gode Raad, som De i Slutningen af Bogen giver Deres tidligere Elever. Maatte disse følge dem og De selv stedse maa faa Tilfredsstillelse og Glæde ved at se deres Gerning bære Frugt.

*Lev vel!
Deres hengivne
H. Valentiner*

På gentagne studierejser i Norge og Sverige gjorde Magdalene Lauridsen bekendtskab med *Landhusholdningsskolerne* i disse lande, hvor de unge piger ikke blot lærte husholdning og havebrug, men også landbrugsfag som fjerkræavl, pasning af kvæg og svin, malkning, fremstilling af mælkeprodukter m. m. M. L. blev så begejstret for denne skoleform, at hun i 1907 lod opføre en trelænget gård, som i nordfløjen rummede heste-, kvæg- og svinestalde, hønsehus og foderrum, i vestfløjen elevværelser og i sydfløjen undervisningskøkken, spise- og opholdsstue, forrådsrum og – på første sal – lærerinde- og elevværelser. Den meget smukke, stråtækte bygning blev slet og ret kaldt »Gården«. Ude i marken blev en lade med hestegang, tærskværk o. a. maskineri opført, og en besætning på 2 heste, 4 køer, svin, ungvæg og fjerkræ anskaffet. Driften af landbruget var de første år overladt en forvalter og en daglejer, men i 1912 flyttede Magdalene Lauridsens gamle far, *Anders Lauridsen*, til Ankerhus og overtog ledelsen af driften med en karl som medhjælper.

Tilgangen til landhusholdningsskolen blev de første par år ikke så stor som ventet og håbet. De danske piger var åbenbart ikke indstillet på at skulle lære praktisk husdyrbrug på husholdningsskolen, og først da kursusplanen i 1909 blev omlagt, så den svarede til de almindelige 5 mdr.s kursus på husholdningsskoler – dog stadig præget af havebrug og udnyttelse af havens og landbrugets produkter – steg tilgangen til de 20–25 elever, man havde plads til.

De første år efter 1902 var for Ankerhus og dets ejer en økonomisk vanskelig periode. Statsstøtte til uddannelse af vandrelererinder opnåedes først i 1903 med en bevilling på 3.000 kr., som 1905 forhøjedes til 4.000 kr. Som statsunderstøttelse til lærerindeleverne bevilgedes i 1903 5.000 kr. Statsunderstøttelse til ubemidlede elever på de ved Ankerhus etablerede 5 mdr.s husholdningskursus opnåedes først i maj 1909. Den hastige udbygning af Ankerhus muliggjorde imidlertid også anden

Sorø Husboldningsskole 1897

M. L. på Englandsrejse 1899

Ankerhus og Kongebroen 1904

kursusvirksomhed, og med Magdalene Lauridsens lykkelige evne til at erkende et behov og organisere dets dækning, blev alle muligheder udnyttede. I årene 1904–10 afholdtes således 6-ugers husholdningskursus med ialt 124 deltagere. I 1906 godkendtes skolen af landbrugsministeriet til afholdelse af korte kursus (8 dage til 1 måned) i landbrugets bierhverv, hvortil altså også havebrug og husførelse henregnedes, med ret til at modtage statsunderstøttede deltagere. M. L. tilrettelagde derefter 8 dages kursus, nærmest beregnet på husmødre, som i årene 1903–14 samlede ialt 140 deltagere, og desuden 3-ugers kursus, særlig tilrettelagt for yngre kvinder, der i årene 1909–30 besøgte af 367 elever.

Man måtte vel tro, at ledelse og administration af den flerfoldige virksomhed på Ankerhus måtte give Magdalene Lauridsen mere end nok at bestille. Dette var dog ingenlunde tilfældet. Med utrættelig iver kastede hun sig ind i arbejdet med en række opgaver, hvis løsning skulle tjene hjemmenes og kvindernes vel. 1902 startede hun udgivelsen af det første fagblad for husmødre, et 14-dages blad med titlen »Husholdningsbladet« og 1500 abonnenter. Bladet bragte i sin 3½-årige levetid en række gode artikler og nyttige oplysninger, men økonomien var for svag og slidet med redaktion, annoncetegning og trykning for stort til, at det kunne fortsætte. – I kampen for kvindernes ligestilling med mændene, et problem der lå M. L. stærkt på sinde, fremsatte hun uortodokse forslag, som gav anledning til megen kontraversiel debat. Således foreslog hun i 1903, at ikke blot mænd, men også kvinder skulle modtage statslån til oprettelse af husmandsbrug under forudsætning af, at de var enligstillede og havde eller ville adoptere et barn – Magdalene Lauridsens varme menneskelighed skinnede altid igennem hendes saglige arbejde. Forslaget blev livligt debatteret i pressen og taget op af Dansk Kvindesamfund, som i en resolution til regering og rigsdag gav tilslutning til forslaget. Det blev dog først lovfæstet i april 1909, hvorved kvindernes ligestilling var rykket endnu et skridt frem.

Magdalene Lauridsens store interesse for dyrkning og anvendelse af frugt og grøntsager førte naturligt til, at problemet om udnyttelse af disse fødevarer ved konservering lå hende på sinde. Som den bondedatter hun var, måtte andelsprincippet komme i forgrunden. Ved et møde på Sorø Husholdningsskole den 3. april 1903 vedtog en kreds af interesserede folk at søge oprettet et *Andelsfrugteri* i Sorø. Allerede i september samme år begyndte virksomheden i lejede kælderlokaler og forarbejdede i sæsonen 2500 kg frugt. I juli 1904 stod en særskilt bygning til formålet færdig i Absalonsgade, og der behandlede i sæsonen 20.000 kg frugt. Eksemplet smittede, så der rundt om i landet oprettedes mange andelsfrugter. De fleste kunne dog ikke svare sig økonomisk og måtte nedlægges eller gå over på private hænder – frugteriet i Sorø erhvervedes således af cand. pharm. *Hallas Møller*, der – især under første verdenskrig – drev virksomheden med stort held. Men princippet viste sig en snes år senere brugbart, da der i 30'erne oprettedes fællesmøstrier og efter anden verdenskrig andelsvaskerier og -fryserier, institutioner, der blev delvis overflødig-

gjorte ved indførelsen af husholdningstekniske hjælpemidler i hjemmene. M. L. havde som så ofte før og siden været forud for sin tid.

I december 1910 foreslog M. L., at der skulle gennemføres en *kvindelig værnepligt* bestående af en grundig uddannelse i husgerning, barnepleje og hjemmesygepleje på grundlag af ½–1 års huslig tjeneste og/eller en grundig praktisk og teoretisk skoleuddannelse. M. L. hævdede, at det ville betale sig for samfundet at ofre de nødvendige midler til en sådan »værnepligt«. Forslaget blev livlig diskuteret og forelagt regeringen, men aldrig gennemført som oprindelig tænkt. Men da skoleloven af 1937 indførte obligatorisk husgerningsundervisning i folkeskolen, blev en del af Magdalene Lauridsens idé ført ud i livet, og husholdningsorganisationerne etablerede senere »1 år i huset« på godkendte læresteder og med sideløbende eller efterfølgende skoleuddannelse i husgerningsfag, som på frivillig basis slog godt an, var direkte på linje med M. L.'s forslag.

Med henblik på gennemførelse af forslaget om »kvindelig værnepligt« fremsatte Magdalene Lauridsen i 1912 en specificeret plan for en Sogne-Husholdningsundervisning. Den gik ud på, at kommunerne med støtte fra staten og hjemmene indførte en undervisning i elementær husgerning i folkeskolens 6.–7. klasse, at man tilbød de unge 14–18-årige en bredere anlagt undervisning i husførelse, regnskab, sundhedslære og ernæringslære, og at kommunen med henblik herpå lod indrette et skolekøkken – udgiften hertil blev anslået til 2.000 kr. – og at man som lærerkræfter anvendte forskole- og kommunelærerinder med den nødvendige kursusuddannelse i husholdningsfag og stedlige, bosiddende husholdningslærerinder eller endog – for at komme i gang – dygtige husmødre.

På den tid var skolekøkkenundervisning i landsbyskolen en sjældenhed, og selv i byerne var den kun i sin vorden. Udsigten til at få planen ført ud i livet syntes derfor lille. Imidlertid kom folketingsmand K. M. Klausen (V) sagen til undsætning, idet han på rigsdagen rejste spørgsmålet om skoler for den konfirmerede ungdom mellem 14 og 18 år. Dette førte til, at der på finansloven 1914–15 bevilgedes 15.000 kr. »som tilskud til etablering og drift af kommunale efterskoler eller af anden af en kommune indrettet, uden betaling ydet fortsættelsesundervisning, der gives som dagundervisning og ikke tager sigte på nogen af de bestående eksaminer«.

Da undervisning i husgerning faldt ind under denne bestemmelse, greb M. L. med kyshånd tilbudet og formåede allerede i 1914–15 Sorø kommune til at oprette en kommunal husholdnings-efterskole med lokaler på og lærerkræfter fra Ankerhus. Skolen blev en succes og havde i mere end 40 år hjemme på Ankerhus. M. L. så således atter en af sine ideer blive virkeliggjort.

Magdalene Lauridsen indså allerede ved århundredets begyndelse, at husholdningslærerinderne måtte slutte sig sammen i en forening i lighed med højskole- og landbrugslærere, hvis de skulle gøre sig håb om at få indflydelse på udviklingen af husgerningsundervisningen. Der eksisterede i 1906 en halv snes husholdningsskoler, og

den 25. oktober 1906 mødtes disse skolers forstandere på Frederiksberg Husholdningsskole og stiftede »Foreningen af Husholdningslærerinder og -lærere«. M. L. blev foreningens første formand og beklædte dette hverv til 1921.

Allerede omkring århundredskiftet havde Magdalene Lauridsen god kontakt med husholdningssagens pionerer i andre nordiske lande, og i februar 1909 udsendte »Foreningen af Husholdningslærerinder og -lærere« en henvendelse om afholdelse af et »*Nordisk Forhandlingsmøde om Husholdningssagen*« til repræsentanter for denne sag i Finland, Norge og Sverige. Henvendelsen blev vel modtaget, og det første nordiske husholdningsmøde afholdtes den 9. og 10. juli 1909 i Sorø, hvor festsalen på Sorø Akademi var stillet til rådighed for de 92 deltagere, hvoriblandt ikke blot de fire landes mest fremtrædende pionerer, men også ernæringseksperter og politikere, bl. a. M. L.'s farbror, landstingsmand, nationalbankdirektør *Johs. Lauridsen*, som privat bekostede udgivelsen af en beretning om mødet, der i øvrigt blev en stor succes.

Det således indledte nordiske samarbejde på husholdningsundervisningens område blev senere fortsat på den måde, at der ved de hvert fjerde år afholdte Nordiske Skolemøder blev afsat tid til forhandling om husholdningsundervisningen. Dette var dog ikke en helt tilfredsstillende ordning, og i 1945 tog M. L.'s efterfølger som forstander for Ankerhus, *Folmer Dam*, initiativet til dannelsen af et selvstændigt samarbejdsorgan, som under navnet »Nordisk Samarbejdskomité for Husholdningsundervisning« har varetaget det nordiske samarbejde på dette område på meget positiv måde.

I sommeren 1911 indgik Magdalene Lauridsen ægteskab med seminarieinspektør *Peter Dam*, Nexø, der var enkemand med 3 voksne børn og 3 i alderen 6–12 år. Med de 3 sidste flyttede han til Ankerhus, hvor han og hans hustru straks gik i gang med at realisere hendes kongstanke: at *kombinere en forskolelæreruddannelse med en husholdningslærerindeuddannelse*, hvorved det ville blive muligt at indføre husgerningsundervisning ved kommuneskolerne, der almindeligvis ansatte forskolelærerinder til at undervise de yngste børn. Forberedelserne til den nye uddannelse tog sin tid, og først i november 1912 begyndte undervisningen af 16 børn fra Sorø Landsogn i et lokale på »Gården«, og i januar 1912 etableredes en forberedelsesklasse til forskoleseminariet. 1913 flyttedes virksomheden til en lejet villa på østsiden af Pedersborg Sø lige over for Ankerhus, hvor en ombygning fandt sted, så man rådede over 4 skolestuer, hvoraf 1 til børnene. 1915 købte Dam bygningen, hvortil hørte en stor have. Da mangelen på en gymnastiksal var generende, opførte Dam og M. L. 1916 i fællesskab en sådan på en grund midt imellem Seminariebygningen Ankerhus og »Gården«.

Forskolelæreruddannelsen varede dengang 1½ år, og de dimittender, som ønskede det, kunne så fortsætte på husholdningsseminariet i 1–1½ år og blive husholdningslærerinder. Kombinationen af de to uddannelser var især værdifuld for udbredelsen

af husgerningsundervisningen i folkeskolen og – for husholdningslærerinder – ved muligheden for fast ansættelse i denne skole. Da Ankerhus i 1928 fik godkendt et årskursus til uddannelse af skolekøkkenlærerinder og i 1950 et 5 mdr.s afsluttende kursus med samme formål, bibeholdtes ved M. L.'s initiativ muligheden for på disse kurser også at optage forskolelærerinder.

Magdalene Lauridsens ægteskab med Peter Dam var meget lykkeligt. I skolevirksomheden supplerede de hinanden på bedste vis. Peter Dam var en stor børneven og meget afholdt af såvel elever som lærerkræfter på forskoleseminariet. Desværre døde Dam 1918 af »den spanske syge«, en ondartet influenzaepidemi, der på et par år kostede omkring 20.000 danskere livet. Magdalene Lauridsen opgav da at føre forskoleseminariet videre, og de sidste af de ialt 46 på Ankerhus uddannede forskolelærerinder sluttede deres uddannelse i oktober 1918. Forskoleseminariet blev derfor omdannet til et offentligt bibliotek og en børnehave, idet dog bygningen stadig tilhørte M. L. og indrettedes med en lærerlejlighed for et ægtepar på første sal. Forskoleseminariet fik derefter navnet »Peter Dams Bibliotek«, og i 1919 rejste taknemlige elever en mindesten for Peter Dam i bibliotekets have. Børnehaven blev drevet som en privat institution med sædvanlig offentlig støtte og var af betydelig værdi for Ankerhus derved, at eleverne fik lejlighed til som hospitanter at opleve beskæftigelse af og omsorg for børn i alderen 3–6 år. Fra 1922 blev den ledet af friskole- og køkkenlærerinde *Marie Andersen*, populært kaldet »Børnehave«, som i tyve år gjorde en udmærket indsats. Desværre medførte de vanskelige forhold under besættelsen, at børnehaven i 1942 måtte lukkes. Biblioteket rummede en læsestue og en udlånsafdeling, var offentlig tilgængelig og havde en biblioteksforening for Sorø Landsogn som basis. Magdalene Lauridsens gode ven, forfatteren *Sigurd Strangen*, var i en årrække bibliotekar, men Peter Dams Bibliotek måtte 1940 af økonomiske grunde overgå til kun at være skolebibliotek – i øvrigt en vigtig del af skolen.

I sommeren 1914 stod Magdalene Lauridsen med en mangesidig og blomstrende skolevirksomhed. Økonomien var i orden, og det er ganske interessant at se, hvad det ved udbruddet af første verdenskrig kostede at være elev på en kostskole. I Årsberetningen fra Ankerhus 1914 anføres betalingen således:

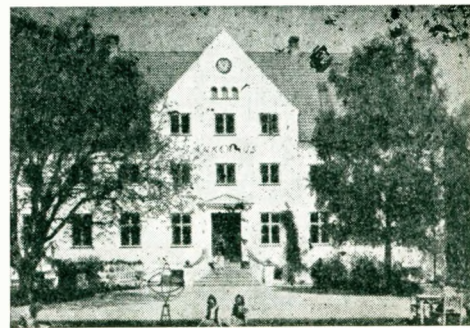
	Undervisning + ophold	Kun undervisning
1 og 1½ års kursus på husholdningsseminariet ...	65 kr. pr. md.	
1½ års kursus på forskoleseminariet	57 – – –	50 kr. kvartalet
5 mdr.s kursus på husholdningsskolen	55 – – –	
3 mdr.s kursus i øvelsesskolen	30 – – –	
1 uges kursus for husmødre	25 – ialt	
3 ugers kursus for yngre kvinder	60 – –	

Landhusholdningskolen Ankerhus 1907

Eleverne trækker køerne i stald

Hovedbygningen 1924

Husholdningslaboratoriet 1928

Til sammenligning kan anføres, at betalingen for fuldt ophold – nu dog med eneværelse – for studerende på husholdningsseminariet 1972–73 var 450 kr. om måneden, medens undervisning var vederlagsfri, og at betalingen på husholdningsskolens kursus var fra 660–700 kr. om måneden med 2-mands værelser. Det er blevet 12 gange så dyrt at komme på husholdningsskole, men kun 7 gange så dyrt at gå på seminariet, hvortil dog må bemærkes, at husholdningslærerindeuddannelsen nu er 3-årig.

Ved krigsudbrudet i august 1914 fandt regeringen det nødvendigt at oprette et organ for rationering og prisregulering, »Den Overordentlige Kommission af 8. august 1914«. I november 1916, da den uindskrænkede U-bådskrig truede landets forsyninger og bevirkede stærkt stigende priser, anmodede indenrigsminister *Ove Rode Magdalene Lauridsen* om at indtræde i kommissionen, hvortil hun svarede ja. Kommissionen bestod af 3 repræsentanter for landbruget, 3 for arbejderne (Socialdemokratiet), 3 fra handel og industri, 3 sagkyndige professorer og 3 kvinder (som repræsentanter for husmødrene) med departementschef *K. Riis-Hansen* som formand. Kommissionen holdt møde 2–4 gange om ugen, og da der fra Ankerhus var 2 km til Sorø Bystation, fik M. L. meget travlt med at passe både skole og kommission. Som regel blev hun kørt i jumbø til stationen og ankom i sidste øjeblik – det skete endog, at stationsforstanderen lod toget vente på hende – og ofte sad hun det meste af dagen i møde. Med Riis-Hansen og nationaløkonomen prof. *L. V. Birck*, der satte stor pris på M. L.'s jordnære, sunde fornuft, sluttede hun et venskabeligt forbund, og der er ikke tvivl om, at hun ydede en værdifuld indsats og selv lærte meget ved arbejdet i kommissionen. Om dette skrev hun i 1920 følgende:

»I selve krigstiden var det den personlige opfattelse af de forskellige foreliggende spørgsmål, af de foranstaltninger, der ville tjene landet og folket bedst, der blev afgørende. Først da våbenstilstanden indtraf, var det man følte, at den partipolitiske opfattelse gjorde sig gældende – og den kan vi kvinder måske dårligere forlige os med end mændene.

Ellers søgte jeg at varetage husmødrenes interesser så godt jeg kunne, om ikke ensidigt. Og man skulle jo synes, det kunne have været rimeligt, om man havde stillet husmødrene lige med industrien, givet dem adgang til uden for rationeringen at købe de råstoffer, de havde brug for, og til den pris, industrien fik dem. For det siger jo da sig selv, at de varer, der først skal omdannes på fabrikker og forhandles gennem grosserere og købmænd, nødvendigvis må blive meget dyrere end de, der fremstilles i hjemmene. Og det, at man hindrede husmødrene i at koge deres marmelade, bage deres kager, lave deres pålæg, støbe deres lys, spinde deres uld, som det passede dem bedst, gjorde, at industrien blev støttet på forbrugernes bekostning.

Selv om »Den Overordentlige Kommission« må siges at have haft sin overordentlige store betydning i krigsperioden og gennem de regulerende foranstaltninger har været god for forbrugerne og sikret hjemmene de nødvendige fødevarer, var de husøkonomiske interesser desværre svagt repræsenteret, og man lærte at indse, at hvis disse skulle blive respekterede, måtte de bæres frem ikke alene af enkelte personer, men også af de mange i fællesskab. Husmødrene måtte have deres organisation for at blive hørt, og det gjorde, at jeg gik med til at opfordre husmødre ude på landet til at danne husholdningsforeninger i lighed med Malt Herreds Husholdningsforening, som

fru la Cour Madsen for 10 år siden fik oprettet i Jylland. – Med de erfaringer, jeg som medlem af »Prisreguleringen« havde gjort og med det indblik, jeg efterhånden havde fået i det politiske liv, indså jeg, at det var nødvendigt for os huslige kvinder at skaffe os en hjælp og en position, hvis vi skulle få vore interesser hævdede og varetagne i det offentlige liv. Jeg udsendte da den 25. august 1920 gennem Ritzaus Bureau et motiveret forslag til oprettelse af et HUSHOLDNINGSMINISTERIUM.

Kommissionen ophævedes i 1921, og Magdalene Lauridsens forslag om et husholdningsministerium blev aldrig gennemført, men var vistnok medvirkende til oprettelsen af *Statens Husholdningsråd* i 1935.

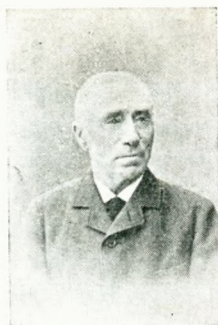
Imidlertid var der sket vigtige ting vedrørende uddannelse af lærerinder i husgering. De private og kommunale efterskoler gik deres sejrsgang over landet og manglede lærerinder i husgerningsundervisningen. I 1916 og 1917 afholdtes på Ankerhus et 8 dages sommerferiekursus for kommune-, forskole- og husholdningslærerinder med henblik herpå, og i 1918 modtog Ankerhus en bevilling til afholdelse af et 9 mdr.s statskursus til uddannelse af lærerinder til efterskoler. De fleste, men ikke alle deltagere på dette kursus, havde en eller anden læreruddannelse, og kurset var ganske åbenbart en nødløsning af lærermangelproblemet. Deltagerne blev betegnet som »Statsdamer«, men M. L. foretrak at kalde dem »Stadspiger«. Kurset var så meget mere nødvendigt, som husholdningslærerindeuddannelsen var kommet i søgelyset. Undervisningsministeriet nedsatte i juli 1918 en sagkyndig kommission, hvori også M. L. havde sæde, med den opgave at fremsætte forslag til en nyordning af nævnte uddannelse. Efter at kommissionen i 1920 afgav betænkning – hvorom senere – gik der endnu et par år, inden en ny, statskontrolleret uddannelse af husholdningslærerinder kom i gang, og »Statskurset« fortsatte derfor til og med 1923 med i alt 73 deltagere.

I kommissionen af 1918 om husholdningslærerindeuddannelsen gav de da eksisterende 3 private husholdningsseminariers ejere udtryk for, at de ville være rede til at nedlægge deres seminarier, dersom staten ville overtage uddannelsen. Betænkningen gik da også ud på, at der skulle oprettes en *Statens Husholdningshøjskole* med en 3-årig uddannelse af husholdningslærerinder, hvoraf det ene år skulle henlægges til en afdeling (skole) på landet. Regeringen mente af økonomiske grunde ikke at kunne acceptere kommissionens forslag, men gik dog ind for, at uddannelsen fremefter skulle være 2-årig og under tilsyn af undervisningsministeriet afsluttes med en statskontrolleret eksamen med censorerne udpeget af ministeriet, idet dette samtidig opfordrede de private husholdningsseminarier til at fortsætte deres virksomhed med et – beskedent – fast, årligt statstilskud til seminarierne og statsunderstøttelse til ubemidlede elever.

De 3 seminarier accepterede regeringens henstilling, idet dog Magdalene Lauridsen som betingelse stillede, at der ydedes Ankerhus et statslån til opførelse af en ny hovedbygning til brug for lærerindeuddannelsen. Efter en hel del tovtrækkeri mellem

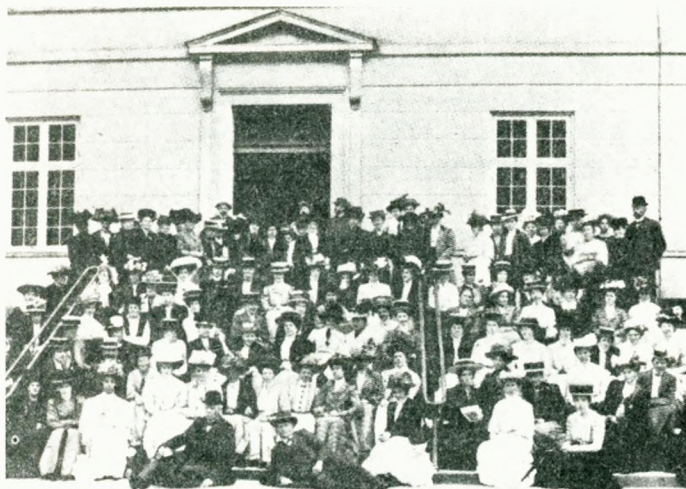
Vandrekursus for husmødre 1902

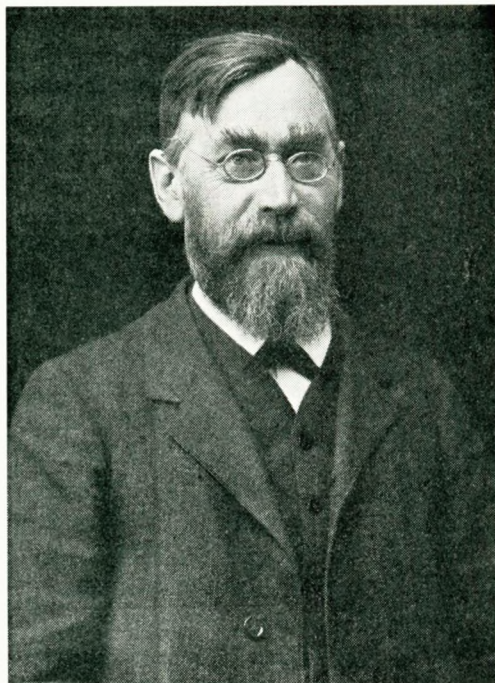
Etatsråd Valentiner

Hindhede

Nordisk husholdningsmøde 1909

Peter Dam

Landsbyens Skolekøkken 1934

Dr. Steens Skolehjem 1936

kredse inden for husholdningssagen, der ikke ønskede Ankerhus fortsat som husholdningsseminarium under påskud af, at man ikke i Sorø kunne skaffe de nødvendige lærerkræfter, og M. L.'s trofaste venner fra Husmands-, Landbo- og Husholdningsskoleforeningerne, blev der til opførelse af seminarietygningen bevilget et statslån på 50.000 kr. med en årlig ydelse på 6 %, hvoraf 5 % rente. Dette helt utilstrækkelige lån blev dog senere forhøjet til 85.000 kr., og det lykkedes M. L. at skaffe resten af det nødvendige beløb på ca. 200.000 kr. ved prioritetslån og hjælp fra slægten. Den nye bygning indviedes på Magdalene Lauridsens 50-års fødselsdag den 25. april 1923 samtidig med, at det første hold husholdningslærerinder med den 2-årige nye uddannelse dimitteredes. De var 13 i alt, og lige siden hævdede M. L., at 13 var lykketallet på Ankerhus.

Den 23. marts 1922 døde Magdalene Lauridsen far, *Anders Lauridsen*. Han havde da i mere end 10 år forestået landbruget, haft sine egne stuer på »Gården« og bidraget til at præge livet på Ankerhus med sin djærve, stilfærdige og ægte grundtvigske livsopfattelse og færd. En uge senere overtog landbrugskandidat *Folmer Dam*, M. L.'s stedsøn, ledelsen af landbruget og undervisningen i naturfag på seminarieret. Den 13. april giftede han sig med »feriepigen på Ankerhus«, *Nico Nielsen*, som senere blev husholdningslærerinde og efter anden verdenskrig timelærer på Ankerhus. Sammen med M. L.'s datter, *Margaret*, videreførte disse Ankerhus-virksomheden med Magdalene Lauridsens målsætning i stadig erindring, efter at hun i 1943 trak sig tilbage fra forstanderposten.

Da husholdningslærerindeuddannelsen var ordnet på tilfredsstillende måde, kastede Magdalene Lauridsen sig med stor energi ud i arbejdet for dannelsen af husholdningsforeninger, som hun anså for nødvendige organer både for husholdningsbevægelsen som helhed og for en generel husholdningsundervisning for unge og voksne i særdeleshed. Herom fortælles i et andet kapitel. Her skal nævnes, at M. L. i midten af 20'erne søgte oprettet et *Kongeligt Dansk Husøkonomisk Selskab* som et sidestykke til Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab. Det var tanken at samle alle fraktioner af husholdningsbevægelsen om denne opgave, men de ledende personligheder var uenige om målsætningen, og forslaget fik aldrig nogen virkelig betydning, men en halv snes år senere blev tanken dog realiseret ved oprettelsen af Statens Husholdningsråd, hvori de nævnte fraktioner alle fik sæde.

Udvidelsen af Ankerhus med en ny hovedbygning gav imidlertid M. L. mulighed for at være vært for eller selv indbyde til instruktionskursus for konsulenter, lærerinder i husgerning m. fl., og efter 1923 afholdtes næsten hver år sådanne instruktionskurser. Men M. L. slog sig ikke til tåls hermed. Hun fandt det urimeligt, at arbejderhustruer ikke skulle have denne retmæssige mulighed for deltagelse i instruktionskursus som alle andre og fik 1925 en bevilling fra Landbrugslotteriets overskud til afholdelse af uge-kursus for københavnske husmødre, som i 1925 og 26 besøgte af i alt 135 deltagere, men derefter som følge af bevillingens bortfald desværre måtte

opgives. Dette forhold stod vistnok i forbindelse med, at der i 1926 ad lovgivningens vej åbnedes mulighed for oprettelse af *lokale husholdningsaftenskoler* for voksne med vederlagsfri undervisning for alle, og undervisningsministeriet udpegede i 1927 Magdalene Lauridsen som konsulent i sager vedrørende aftenskolen og ungdomsskolen, hvad husholdningsundervisningen angik, et hverv hun med utrættelig energi og stor dygtighed beklædte indtil 1942.

Ved sin nære tilknytning til landbruget var M. L. ganske naturligt meget positivt indstillet til forsøgsarbejde på husholdningens område. Hun havde dog ikke mod til selv at optage en sådan virksomhed på Ankerhus, men 1928 formåede hun civilingeniør, fru *Johanne Wille Jørgensen* til at flytte sit *husholdningslaboratorium* fra Hillerød til Sorø, hvor det fik til huse i en nyopført laboratoriebygning på Ankerhus. Fru Wille Jørgensen overtog 1930 undervisningen i kemi på seminariet, hvorved forbindelsen mellem husholdningslærerindeuddannelsen og forsøgsarbejdet blev befæstet, og da fru W. J. desuden var konsulent for De Samvirkende Danske Husholdningsforeninger blev også forskningens praktiske udnyttelse i husholdningerne inddraget i undervisningen.

De økonomisk vanskelige tider, der indtraf, efter at verdenskrigens højkonjunktur først i 20'erne ebbede ud, satte Magdalene Lauridsens opfindsomhed i sving. På såvel seminariet som husholdningsskolen fik eleverne til husførelsen bestemte, men i kursets forløb varierende husholdningspenge, svarende til en vis familieindtægt, men med det plus, at hvert hold havde sin egen have, sine egne høns og grise og med adgang til at købe mælk ved stalddør, så vilkårene var som i en landhusholdning. Af husholdningspengene skulle eleverne spare 5 %, som de skulle bruge til indkøb af materialer til et linnedudstyr, hvilket de selv skulle sy, brodere etc.

Magdalene Lauridsen gik i disse år stærkt ind for afholdelse af en *månedlig husmoderdag* i alle kommuner, hvor deltagerne kunne orienteres om økonomi, ernæring og nyheder på det praktiske arbejdes område. I årene 1926–33 indbød Ankerhus hver sommer alle interesserede til et husmoderstævne, hvor emner af aktuel interesse drøftedes. Desuden modtog man på Ankerhus gæstfrit foreninger og besøgende fra ind- og udland, og M. L. gav næsten altid selv en orientering om Ankerhus og om den danske husholdningsbevægelse. Det drejede sig i 20'erne og 30'erne om mere end 1.000 besøgende årlig.

Udbygningen af Ankerhus lå stedse M. L. på sinde. I 1924 blev med tilskud fra landbrugsministeriet og i samarbejde med Østifternes Haveselskab en forevisningsurtehøve anlagt. Den var offentlig tilgængelig og tiltrak mange haveinteresserede. 1925 indrettedes et mønsterhønseri på en jordlod på $\frac{3}{4}$ ha beliggende i Pedersborg Sogn umiddelbart nord for skelbækken til Sorø Landsogn og med østskråning ned mod Pedersborg Sø. Den kaldtes »Trekanten« og var med sin isolerede og vidunderligt smukke beliggenhed et yndet tilholdssted for skolens elever. Da Ankerhus i 1950 lod opføre et fuldt moderne hønseri med plads til 600 høns og 16 svin vest

for »Regensen« blev hønseriet på »Trekanten« dog ombygget til et lille beboelseshus. Allerede i 1927 besluttede M. L. at nedlægge landbruget, hvorved »Regensens« nordfløj blev frigjort til indretning af et »Sognekøkken« møbleret bl. a. med det af M. L. personlig konstruerede kogeboard til brug ved klasseundervisning, hvor hver elev havde sin kogeplads, et bryggers og en hyggelig skolestue.

Imidlertid gik husholdningsaftenskolen sin sejrsgang over landet. I vinterhalvåret 1927–28 undervistes 70 hold med godt 1.000 elever 1 gang ugentlig 3–4 timer af i alt 29 lærerinder. I 1932–33 undervistes 486 hold med 9.145 deltagere af 187 lærerinder og i 1939–40 – det sidste vinterhalvår før den tyske besættelse – 1.149 hold med 19.465 elever af 377 lærerinder.

Denne rivende udvikling, inspireret og rådet af Magdalene Lauridsen og for en meget stor del organiseret af husholdningsorganisationernes lokale kredse, stimulerede ganske naturligt tilgangen til husholdningsseminarierne. Nye byggearbejder på Ankerhus blev derfor nødvendige. »Gårdens« nordfløj fik en tilbygning med 15 elevværelser og tog samtidig navneskifte til »Husholdningsregensen«, idet M. L. tilbød de studerende i seminariets 2. klasse at bo og spise der mod betaling af omkostningerne, hvorved de blev direkte økonomisk interesserede i at holde disse nede. Der var i realiteten tale om et selvstændigt kollegium, som de studerende værdsatte. 1934 opførtes ved hjælp af et statslån og en gave på 10.000 kr. fra M. L.'s gode ven, tomatkongen *Nielsen* fra London, et fuldt moderne undervisningskøkken, kaldet »Landsbyens Skolekøkken«, almindeligvis dog betegnet som »Modelkøkkenet«, da det skulle tjene som en slags model for de hundreder af skolekøkkener, der i 30'erne oprettedes rundt om i landet. Her deltog de studerende i undervisningen af elever i ungdoms- og aftenskolen, hertil henlagdes undervisningen i forevisninger i madlavning og konservering for voksne, og her påbegyndtes den nydannede, eksperimentelle undervisning.

Efter at Ankerhus i 1928 havde fået godkendt et årskursus til uddannelse af skolekøkkenlærerinder, nødvendiggjorde den stigende tilgang til dette kursus endnu et kollegium. 1936 erhvervedes dr. *Caroline Steen's* i 1907 opførte villa, beliggende på Peter Damsvej skråt over for biblioteket, og 1938 opførtes ved hjælp af et statslån en elevbolig med 18 værelser i tilknytning til villaen, der rummede 3 elevværelser og en lærerbolig og blev stillet til rådighed for skolekøkkenlærerindeeleverne og cand. mag. fru *Ingrid Saxtorph*. Komplekset fik navnet »Dr. Steens Skolehjem«, men blev i daglig tale kaldt »Skovhytten«. Villaen blev i 1956 omdannet til bolig for seminariets nuværende rektor, *Gustav Nedergaard*.

Landbrugskrisen i 30'erne gav også Magdalene Lauridsen meget at tænke på. Hun følte sig stærkt knyttet til landbruget og fandt, at der fra kvindernes side burde gøres en særlig indsats for at imødegå krisen. I december 1930 indbød M. L. husholdningskolernes og landbrugsskolernes forstandere og repræsentanter for husholdnings-, husmands- og landboforeningerne til et forhandlingsmøde på Ankerhus, hvor foran-

staltninger mod krisen drøftedes. Man enedes om at sætte ind for en øget anvendelse af landbrugets produkter i hjemmene gennem undervisning og propaganda.

Som et led i kampen for at skaffe et tværpolitisk, men bredt udsnit af de huslige kvinder gehør hos regering og rigsdag, i kommunalråd og i organisationer med særligt henblik på at løse hjemmernes og samfundets økonomiske problemer og modarbejde den meget omfattende arbejdsløshed også blandt de unge piger og kvinderne, tog Magdalene Lauridsen i 1931 initiativet til udgivelse af ugebladet TIDENS RØST med undertitlen »Kvindernes Avis«. Med journalist *Sofia Christensen* som redaktør, M. L. og redaktør *Jens Nyberg* som medlemmer af redaktionsudvalget sammen med *Dagmar Nielsen* og *Magda Andersen* bragte bladet i de 2 år, det bestod, en række vægtige artikler, der flittigt citeredes i dagspressen. Derudover skrev M. L. flittigt artikler om de samme emner i forskellige blade, og i 1934 forfattede hun på opfordring af landbrugsrådet et indlæg til *den internationale landbrugskongres i Budapest*, hvori hun redegjorde for husmødrenes virksomhed inden for havebrug, fjerkræavl og hjemmeindustri med særligt henblik på bekæmpelse af arbejdsløsheden. 1932 stiftede hun *Kvindernes Hjælperåd i Sorø* med opgaven at skaffe *hjælp til selvhjælp* som hovedformål ved fritidsbeskæftigelse og oplysning, direkte naturaliehjælp til trængende hjem og arbejdsbeskæftigelse for såvel kvinder som mænd. Formand for hjælperådet var læge *Inger Jensen*.

Skønt hjælperådet kom godt i gang og bl. a. gav stødet til, at afgangsklassen på Ankerhus ansatte en »lillepige« – en ganske ung – som ekstrahjælp på »Regensen«, mødte virksomheden så stor modstand i den socialdemokratiske presse, at den igen måtte opgives. Dette forhindrede dog ikke Magdalene Lauridsen i at følge tanken op, idet hun i 1936 sammen med en række kendte kvinder og mænd tog initiativet til oprettelse af *Hjemmernes Forbund*, et landsforbund, der havde til opgave: I tale og skrift »– at klarlægge hjemlivets goder – at varetage hjemmernes interesser – at stræbe efter at give hjemmets kvinder så gode kår, at de selv kan opdrage og hjælpe deres børn – at skabe en anden indstilling over for det huslige arbejde end den, der de senere år har været rådende hos store dele af befolkningen og navnlig blandt ungdommen – fastslå, at huslig viden hører med til almindelig kvinde-dannelse – virke for, at unge piger får en huslig oplæring allerede fra barneårene – betragte det huslige arbejde som erhvervsmæssigt ligestillet med andet arbejde og afløse betegnelsen selverhverv for kvinders vedkommende med benævnelse *ude-erhverv* modsat *hjemmeerhverv* – få husmødrene i by og på land medinteresseret i »bedriften« gennem en ligelig deling mellem ægtefæller af hjemmets indtægter og udgifter, d. v. s. gøre husmødrene økonomisk selvstændige – virke for social forståelse hos og for godt samarbejde imellem husligt interesserede kvinder«.

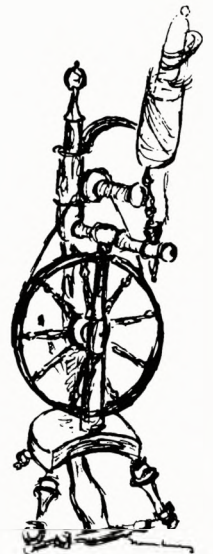
Målsætningen tiltrådtes af bl. a. undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*, *Marie Elisabeth Steincke*, *Ingeborg Appel*, *Olga Borgbjerg*, *Elisabeth Kaper* og redaktør *Hans Jensen*, Sorø Amtstidende, og havde således politisk rygdækning. Forbundet

»Der går dans på Riberbro« 1933

Dansen går om Grundlousegen 1940

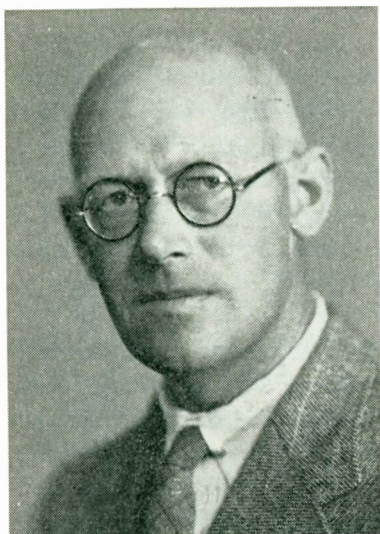

vandt god tilslutning og udgav fra december 1936 et månedsblad: HJEMMENES FORBUND med undertitlen »Huslige Kvinders Blad«. Således genopstod »*Tidens Røst*« i ny og sikrere form.

Undervisningsminister *F. J. Borgbjerg* havde imidlertid i marts 1931 fået en lov om »statstilskud til husholdningsskoler« gennemført af rigsdagen, hvorved husholdningsskolerne endelig fik deres retfærdige krav om ligestilling med højskoler og landbrugsskoler opfyldt – næsten da. På Ankerhus var husholdningsskolens kursus flyttet fra »Gården« til de første seminariebygninger, som herefter betegnede som GAMLE ANKERHUS, og havde god tilslutning. Og trods al anden aktivitet fik *M. L.* tid til sammen med dr. *Mikkel Hindhede* at udarbejde et mejerigtigt og vegetarisk præget kostforslag baseret på økonomiske og sundhedsmæssige principper.

På sin livsgernings højdepunkt kunne *Magdalene Lauridsen* den 25. april 1933 fejre sin 60 års fødselsdag under stormende hyldest fra mange sider. *Hans Majestæt Kongen* tildelte hende den sjældne udmærkelse, Fortjenstmedaljen i Guld. Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab hædrede hende med et sølvbæger, og Sorø-borgerne gav en stor middag med talrige fremtrædende gæster til hendes ære. Dagen igennem var der på Ankerhus trængsel af gratulanter med gaver, enkeltvis og i deputationer, medens blomster, telegrammer og breve strømmede ind. Dagspresse og fagpresse kappedes om at hædre hende, og hendes stab, hendes elever og hendes venner og slægtninge hyldede hende fra morgenstunden af. Af de mange sange skrevet i dagens anledning bringes her en enkelt:

Folmer Dam 1945

*60-års hyldestsang til M. L.
25. april 1933*

Mel.: I alle de riger og lande . . .

En kvinde har øvet et dagværk,
har bygget en borg, Ankerhus,
hvor før kun var grønne skrænter
og grave med sten og grus.

Omkranset af søer og skove
og havens blomstrende træ'r,
den byder så skønt et fristed
for alle fra fjern og nær.

Der samles nu Danmarks ungdom
og fostres til fremtidens færd:
at stride på hver sin bane
for hvad der er stræben værd.

I tusinde hjem kan det kendes,
der tændtes en levende bavn,
som lyser om Danmarks lande
og flammer til folkegavn.

Trods tre snese år, som er svundet
i sliddets og kampenes brus,
end øver en kvinde sit dagværk:
at bygge på Danmarks hus.

Søren Anton Lundgård

1937 – 150 året for stavnsbåndets ophævelse – afholdt landbrugsrådet et *landsdyrskue med en række udstillinger*, således også en husholdningsudstilling på Bellahøj ved København. Husholdningsudstillingen blev ordnet af husholdningsorganisationerne med hjælp fra Ankerhus, medens M. L. blev anmodet om at bidrage med en pjeces om »Husholdningsundervisningens Historie«. Pjecens omslag viste husmoderen på hovedvej I, den huslige vej, og bar mottoet: »Almen dannelse kræver huslig viden«. Landbrugslærer *Chr. Christensen*, Tune, der var husholdningsskolernes første tilsynsførende, havde allerede i 1920 skrevet en bog om husholdningsskolernes historie, men Bellahøj-pjecen var den første skildring af husholdningsundervisningens udvikling som helhed. Både skuet og pjecen blev en stor succes.

1938 udgav »Udvalget til fremme af undervisningskøkkeneres oprettelse« en pjeces om indretning af skolekøkkener, i hovedsagen udarbejdet af M. L. med bistand af kgl. bygningsinspektør, arkitekt *Th. Havning* m. fl. Efter at skoleloven af 1937 havde gjort faget husgerning obligatorisk i folkeskolens 6.–7. klasse – dog med en betydelig tidsfrist – kom der gang i indretningen af skolekøkkener rundt om i Danmark såvel i by som på land, og M. L. måtte som undervisningsministeriets konsulent i disse sager foretage mange rejser og føre en omfattende korrespondance med kommunalbestyrelser og arkitekter. Danmarks besættelse af den tyske værnemagt bragte disse foretagender til standsning, og der gik adskillige år efter befrielsen, inden skolebyggeriet blev genoptaget i rimeligt omfang, men da var M. L. trådt tilbage som konsulent.

1939 overdrog Magdalene Lauridsen *Ankerhus til en selvejende institution* med en kongelig stadfæstet fundats. I institutionens bestyrelse var Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab, Sorø Amts Skoleråd, Elevforeningen Ankerhus og lærerforsamlingen repræsenteret, og fru Lauridsen beklædte formandsposten til sin død i 1957. Den selvejende institution omfattede dog kun husholdningsseminariet med de til dette hørende jorder og bygninger, hvorimod Ankerhus Husholdningsskole stadig ejedes og blev drevet af M. L. med hendes datter *Margaret Lauridsen* som medfor-

stander. 1967 overdrog Margaret Lauridsen dog husholdningsskolen til den selvejende institution på særdeles gunstige vilkår.

Overgangen til selveje stillede utvivlsomt Ankerhus gunstigt i forhandlinger med undervisningsministeriet og andre myndigheder, når statslån skulle opnås og når nye love, bekendtgørelser og cirkulærer skulle udformes. I 1942, midt under den tyske besættelse af Danmark, fik undervisningsminister *Jørgen Jørgensen* rigsdagens tilslutning til et sæt love, der gav ungdomsskolen, aftenskolen, landbrugsskoler, højskoler og husholdningsskoler bedre og tryggere vilkår at virke under, end tilfældet før havde været. Samtidig fik husholdningsseminarierne en rammelov at virke under, der principielt ligestillede dem med de private folkeskoleseminarier. Embeder som skoleinspektør og husholdningsinspektør blev lovfæstede, og der nedsattes ved lov et rådgivende husholdningsudvalg for undervisningsministeriet. At Magdalene Lauridsen medvirkede ved udformningen af disse love siger sig selv – hendes arbejde i husholdningssagens tjeneste dannede en væsentlig del af grundlaget for denne lovgivning, som gjorde udmærket fyldest i mere end 20 år og først i 60'erne blev revideret fra grunden af, for husholdningsseminariernes vedkommende så sent som 1970–72.

Da Magdalene Lauridsen i april 1943 fyldte 70 år fratrådte hun sin stilling som forstander for seminariet og overdrog ledelsen til et trekløver af lærerpersonalet: *Marence Tarp* som bestyrer af seminariets husholdninger, *Johanne Wille Jørgensen* som leder af den teoretiske undervisning og *Folmer Dam* som ansvarlig forstander. Da F. D. i april 1944 måtte flygte til Sverige sammen med sin kone – eftersøgt af Gestapo – måtte M. L. igen i godt et årstid overtage forstanderhvervet på seminariet. Det var i dette vanskelige sidste besættelsesår en stor belastning, og hun drog et lettelsens suk, da hun 1. juni 1945 igen kunne overgive seminariets ledelse til *Folmer Dam*.

Magdalene Lauridsen var i bund og grund ægte dansk og udøvede i hele besættelsestiden en klar og betydningsfuld national indflydelse, ikke blot på Ankerhus, men i husholdningskredse i almindelighed og i husholdningsaftenskolen i særdeleshed. Trods isvintre med brændselsmangel, rationering og store transportvanskeligheder blomstrede aftenskolen som ingensinde før, ikke mindst takket være lærerindernes uforfærdede holdning til alle besværligheder og M. L.'s aldrig svigtende interesse.

Sin 70-årsdag fejrede Magdalene Lauridsen ved en middag for en mindre kreds af slægt og venner på Wiwex i København – tiden indbød jo ikke netop til store fester. Som en forsinket fødselsdagsgave fik hun ved husholdningsskolernes årsmøde overrakt *Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskabs store sølvbæger* »for særlig for tjenstfuldt virke til landbooplysningens fremme«. 7 år senere udnævntes hun til Storridder af den Islandske Falk.

Efter afslutningen af anden verdenskrig gik M. L. ivrigt ind for Sydslesvigs indlemmelse i Danmark og – da dette ikke lykkedes – for *Danskheden i Sydslesvig*, som hun støttede på enhver måde. En anden sag, der lå hende stærkt på sinde, og som

hun i tale og skrift ihærdigt kæmpede for, var *kvindernes adgang til præsteembeder*, og den 28. april 1948 – 3 dage efter hendes 75-årsdag – da biskop *Hans Øllgaard* i Odense Domkirke ordinerede 3 kvindelige præster, blev for hende en mærkedag.

I slutningen af 40'erne og begyndelsen af 50'erne arbejdede M. L. ihærdigt for ansættelse af faste husgerningslærerinder i ungdoms- og aftenskolen og for en 3-årig husholdningslærerindeuddannelse. Hun opnåede ikke at se sine forslag herom gennemført, men hendes grundlæggende virke bidrog utvivlsomt væsentligt til, at de senere blev realiserede.

På 50-årsdagen for købet af jorden til grundlæggelse af Ankerhus, den 9. februar 1952, stiftedes »*Magdalene Lauridsens Fond*«, hvortil M. L. selv ydede en gave på 20.000 kr. Fondens renter anvendes til legater for elever på Ankerhus, og dets kapital udgør i 1972 mere end 50.000 kr. Ved skolens jubilæumsfest sidst i august samme år var Magdalene Lauridsen i fuld vigør og blev som skolens stifter og husholdningsbevægelsens betydeligste pioner hyldet med blomster, gaver og ikke mindst i tale og skrift. Men i årene derefter svigtede helbredet, hun mistede efterhånden synet, og selv om hun stadig fulgte med i skolelivets tildragelser og samfundslivets udvikling, måtte hun lægge sin udadvendte virksomhed på hylden. Ved redaktør *Sofia Christensens* hjælp fik hun dog udarbejdet et væsentligt bidrag til husholdningsbevægelsens historie, hvori hun på sin fornøjelige måde beretter om små og store hændelser.

Magdalene Lauridsen var også skribent. Foruden talrige artikler og læserbreve i dag- og fagpressen forfattede hun en række vejledninger for lærerinderne i ungdoms- og aftenskolen og udgav endvidere flere fagbøger. Boghandler *Svegård* og hans højre hånd og efterfølger *Anna Hyldgård* var M. L.'s gode venner, og *Svegårds* Boghandel var tillige forlag for M. L. og for lærere på Ankerhus. Mest kendt af M. L.'s bøger er »*Frugt- og Grøntbogen*«, udarbejdet ved århundredskiftet, »*Husmoderens Regnskab*«, »*Indskrivnings- og Kostberegningens bogen*« og »*Alfas Dyrtidsbog*«, der alle – undtagen sidstnævnte – udkom i mange oplag og var meget brugt i husgerningsundervisningen. M. L. skrev i en stærkt personlig præget, men letfattelig og inciterende stil. Også på dette område var hun et naturtalent.

Men en beretning om Magdalene Lauridsens liv og virke ville være ufuldstændig uden et billede af hendes rige, varmhjertede og stærke personlighed. Hun var et kristent menneske i ordets bedste forstand – og tillige – måske netop derfor – en overbevist humanist. Børnene og de svage, i samfundet og på skolen, stod hendes hjerte nærmest, og hun var altid rede til at række mennesker i vanskeligheder en hjælpende hånd. Da hun i 1922 lod seminariets hovedbygning opføre, indrettede hun et »*hjerterum*« for landevejens riddere, hvor de altid kunne være sikre på at få et måltid mad. En af dem skrev den 24. april 1943:

Højt ærede, bedste Fru Magdalene Lauridsen.

Denne Lykønsning og Hilsen kommer fra en af Landevejens farende Børn. Da jeg i Dag efter

Radioavisen hørte den Hyldesttale, der blev holdt for Dem, fangedes min interesse, da jeg hørte Ordet »Ankerhus«, og jeg saa for mig en regnvaad Aften, da jeg gennemblødt kom til Sorø som rejsende Svend, sulten og forkommen, men jeg vidste gennem andre af Landevejens Dreng, at blot jeg kom paa »Ankerhus« ville jeg kunde faa min Sult stillet, det vidste de af Erfaring.

Det er nu over 10 Aar siden, men jeg mindes endnu den lille Stue med de grøn- og rødmaalede Træmøbler, Ordsproget på væggen: »Hvor der er Hjerterum er der ogsaa Husrum«, jeg ser for mig Servicet, der var prydet med et lille rødt Hjerte i Bunden, og sidst og ikke mindst den lille lækre, varme Ret og Smørrebrødet, The og hjemmebagt Kage, alt serveret af en smilende og elskværdig ung Elev, som lovede mig at overbringe Dem min »Tak for Mad«.

Jeg ved, der i Danmark findes mange gamle Dreng, der har siddet i den samme Stue og nydt godt af Deres Gæstfrihed, og har de hørt denne Radioudsendelse har deres Tanker sikkert ogsaa gaaet til Dem.

Jeg beder Dem på Deres Højtidsdag modtage en hjertelig Tak og Lykønskning fra en af Deres ubekendte Gæster, og jeg ønsker for Dem, at De maa faa mange lykkelige og gode Aar, at De maa opnaa den Glæde at se denne Krig endt og Danmark fri igen.

Min bedste Hilsen
Johannes Olsen

Magdalene Lauridsen var en trofast tilhænger af afholdssagen. Der serveres aldrig stærke drikke på Ankerhus – som hun sagde: »Hvad skal man med vin og øl, når man kan få sodavand i mange forskellige farver«. Danmarks Afholdsforening holdt da også ved flere lejligheder årsmøde eller kursus på Ankerhus.

Da hun døde den 4. juli 1957 mistede det danske folk en foregangskvinde af format. Men hendes værk lever videre. Hun skrev et værdifuldt kapitel i det danske folks sagabog.

Vandrelærerindebevægelsen

Marence Tarp og Marie Bagge

overtage organiseringen af undervisningen.

Dette skridt førte til et møde med De Samvirkende Sjællandske Landboforeninger, hvis formand var etatsråd *Valentiner*, Geddesdal, og ved et delegeretmøde på »Skydebanen« i København i november 1901 redegjorde M. L. for sagens udvikling og perspektiver. Sagen vakte stor interesse, og denne bredte sig til landbo- og husmandsforeninger i de øvrige landsdele, og M. L. blev opfordret til at uddanne lærerinder til denne kursusvirksomhed, de såkaldte *Vandrelærerinder*, hvad hun gik med til. På det første kursus var der 12 deltagere, men da behovet for lærerinder steg og steg, blev der taget 18 deltagere ind på hvert kursus, der hurtigt blev forlænget fra 3 til 6 til 9 til 10 måneders varighed.

Efter M. L.'s anmodning ordnede landboforeningerne kurserne i 6 kredse med 35 deltagere pr. hold som minimum for at få en lærerinde. Deltagerantallet var dog oftest 40–70, for mit vedkom-

Det var et genialt initiativ, *Magdalene Lauridsen* tog, da hun startede vandrelærerindebevægelsen i Danmark, efter at hun i foråret 1899 med et stipendium fra Kulturministeriet havde været på studierejse i England, hvor hun stiftede bekendtskab med en aftenskoleundervisning i husholdning for – især – husmødre på landet.

Undervisningen fandt sted 1 gang ugentlig i vinterhalvåret eller kortere tidsrum, idet lærerinden »vandrede« fra landsby til landsby fra et for egnen centralt sted eller to på samme sted med undervisning hver aften på ugens 5 første dage. Selve undervisningen blev givet som forevisning, en både billig og anskuelig form.

Allerede i vinteren 1899–1900 blev der gjort et forsøg med denne form for undervisning på Sorøegnen, hvor *Magdalene Lauridsen* personlig påtog sig undervisningen i Døjringe forsamlingshus, hvortil hun gik én gang om ugen.

Da forsøget faldt heldigt ud, kontaktede M. L. Foreningen af mindre Landbrugere i Sorø Amt, for at få denne forening til at

mende i et tilfælde 100, der dog måtte deles i et eftermiddags- og et aftenhold. Lærerinden kom 1 gang ugentlig i hver kreds i 18 uger fra november til april.

Deltaagerne betalte 3,50 kr. for en vinters kursus. Undervisningen var tilrettelagt for 2 vintre, og kredsene havde pligt til at sørge for befordring, kost og logi til lærerinden. Befordringen foregik i åben vogn de 7-14 km, der var mellem kredsene. Det var kolde ture! Godt at min far havde foræret mig en fodpose, og præsten lånte mig sin pels til den længste tur. Efter en sådan tur i sne-storm og kulde og ophold på et koldt gæsteværelse, der sædvanlig kun benyttedes den ene gang ugentlig – var det dejligt at blive beværtet med en kop varm kaffe – og så var man den oplevelse rigere.

Selve undervisningen var tilrettelagt af Magdalene Lauridsen efter en plan, som lærerinden ikke måtte fravige, hvis ikke særlige forhold gjorde sig gældende. En forevisning omfattede som regel tilberedning af to retter mad med et vist formål som f. eks. at forøge brugen af havesager, især billige eller ernæringsmæssigt værdifulde produkter. I løbet af de 2 timer, lektionen måtte vare, omtaltes de anvendte produkters pris, næringsværdi og tilberedning. Derudover holdtes et ½-times foredrag om et specielt emne, f. eks. vand, mælk, kød, grønsager og anden vinter tillige om hygiejne, f. eks. huden og dens pleje, blodet, åndedrættet o. l.

Til brug ved undervisningen havde man i hver kreds stående en kasse med de nødvendige redskaber til brug ved undervisningen: Et petroleumsapparat, gryder, pander o. a. redskaber. Deltaagerne mødte med underkop og theske og fik smagsprøver af den tilberedte mad.

Om disse vandrekursus skrev etatsråd *Valentiner* i »Husholdningsbladet« 1902:

Intet er mere fornøjeligt end en sådan undervisning. Alt imens lærerinden ved hjælp af et petroleumsapparat tillaver maden på den kvikkeste måde, mens hun skræller en kartoffel eller et æble, fortæller hun sine tilhørere om egenskaber ved vand, hvad der kan siges om mælk, og renlighed er en egenskab, der atter og atter fremhæves. Ved denne undervisning flyver tiden hurtigt, maden er færdig, bliver prøvet, kritiseret og undersøgt, og så løses tungebåndene.

Jeg skønner ikke rettere, end at det er af stor betydning, at spørgsmålet om bedre anvendelse og udnyttelse af de fødemidler, der står til rådighed for befolkningen, bliver sat under debat.

Mændene har nu til dags rig lejlighed til at mødes, men hvad er der gjort for kvinderne på landet om opgaver, der interesserer dem? – Dette er en begyndelse, men som grundlag tror jeg, at vejen er rigtig, og at der er begyndt fra den rigtige ende.

Hvem kom så til disse kursus? Gårdmands-, husmands-, håndværker-, præste- og lærerkoner samt et mindre antal unge – døtre og tjenestepiger.

Oplysninger om kurserne og deltaagerne blev samlet og bearbejdet statistisk i Landboforeningernes Sekretariat, som udsendte en årsberetning desangående.

Om sommeren afholdtes syltekursus, hvor henkogning af frugt og grønsager – dengang ikke almindelig kendt – var det væsentligste emne. Husholdningsforeningerne videreførte senere disse kursus på anden måde, nemlig ved hjælp af »sylteassistenter« i hjemmene, som kunne tegne sig for 1-4 dages instruktion.

I tidsrummet 1900-1914 blev der afholdt vandrekursus i 79 foreninger med 49.727 deltagere af 162 lærerinder. Under første verdenskrig kom deltagerantallet op på over 60.000, men efter krigen skiftede kursusvirksomheden efterhånden karakter. De nyoprettede husholdningsforeninger og -kredse ansatte konsulenter, der afløste vandrelærerinderne, og efter 1926 blev aftenskoleloven i stigende grad udnyttet også til husholdningsundervisning.

Man havde tiltro til vandrelærerinderne. Vi kunne f. eks. blive opfordret til at gentage et foredrag om haven, når mændene på kursets sidste dag var med til afslutningen.

I løbet af en halv snes år gik disse vandrekursus deres sejrsgang over hele Danmark. Ved etableringen af de nye former for kursusvirksomhed og for konsulenttjeneste var Magdalene Lauridsen stadig sjælen og den ivrige igangsætter, og hun udtalte:

Kursuslærerinder eller konsulenter – det var dog vandrelærerindebevægelsen, der blev spiren til den senere mere omfattende og mere videnskabeligt underbyggede husholdningsundervisning og -oplysning.

Der må derfor, også for denne begyndelse, bindes en æreskrans for Magdalene Lauridsen.

Marence Tarp

Vandrelærerinde 1906–08

Magdalene Lauridsen og Husholdningsorganisationerne

Af *Ellen Villemoes Andersen*

Ellen Villemoes Andersen

»Den bevarer bedst sit mod, der styrker modet hos andre«. Dette kan passende siges om fru Magdalene Lauridsens gerning, både den inden- og den udendørs.

Jeg har selv oplevet dem begge. Som elev på Ankerhus i 1917 og som formand for en organisation – De Samvirkende Danske Husholdningsforeninger – som fru Lauridsen skabte begyndelsen til ved et »opråb« i marts 1920.

Det er især dette sidste, jeg har fået til opgave at skrive om, selv om jeg må indrømme, at havde jeg ikke kendt fru Lauridsen »indendørs«, havde det været vanskeligere at få mod til at gå i gang med organisationsarbejdet mellem alle de »uden for hækken«, der i hjemmet havde et så stort udækket behov for oplysning, hvoraf de færreste havde været på skoler, men i hverdagens vigtige gerning gik vejen fra mor til datter, indtil oplysningen gennem organisationer og aftenskoler satte ind. Denne kategori satte fru Lauridsen ind

for, og vi har i D. S. D. H. prøvet at varetage interessen for dygtiggørelsen.

Fru Lauridsen havde mod til at udsende opfordring om foreningsdannelse til

sognerådsformændenes koner. Ikke alle breve gav bonus – konerne var dygtige nok, og der var mange, der ikke havde samme indstilling som »Købmanden i Venedig«: »Jeg har heldigvis råd til at ville blive klogere«.

Jeg tror, at fru Lauridsen havde to strenge på sin bue: *Det primære at dygtiggøre husmødrene*, det sekundære, at hun som medlem af »Den Overordentlige Kommission« under første verdenskrig havde sandet, at »man måtte komme fra noget« og derfor *ville have organisationerne dannet*.

Som gammel elev fik jeg også opfordringen og fik ved starten af *Egebjerg Husboldningsforening* tanken omsat i handling, som jeg mente, en sådan forening kunne fremme. – Min egen fornemmelse af nytten ved en sådan forening var den, at jeg syntes, jeg på Ankerhus vel blev sat i gang, men intet havde at følge sagen op med ved blade og deslige, især når jeg så min mands planteavls- og kvægavlsberetninger komme ham i hænde i form af pjecer o. l.

Jeg mente nu at måtte gå i gang – det har aldrig ligget til mig, at *det kan de andre gøre*. Man må selv lægge ryg til, når det gælder oplysning for andre i vor stand og stilling.

Må jeg spørge: Er der nogen, der er nærmere til det? Er der nogen, der forstår det bedre? End os, der har skoene på! At hovedvej I er den huslige vej fik vi fastslået ved landsudstillingen på Bellahøj i 1938 og dermed også fyndordet: »Almen dannelse kræver huslig viden«.

Det var disse opgaver, vi i organisationerne ved denne udstilling var gået sammen om, og fru Lauridsen forstod også opgavens betydning, der kunne række længere ud.

Fru Lauridsen mødte mange mennesker og mange opgaver, og begge dele fandt hun glæde ved. Hun var ikke som Præsten og Leviten, der gik forbi, hun var *Samaritanen*, der hjalp. Og det kunne hun, fordi hun var mere genialt fremsynet end nogen anden, når det gjaldt oplysningsarbejdet og hjemmenes vel. Fru Lauridsen gav os tilige ansvarsfølelse over for vor gerning – om *vi måtte være den værdig* var et udtryk, hun ikke sjældent brugte.

Der er tiderne igennem talt store ord om *hjemmenes betydning*, men fru Lauridsen gav sig i kast med den, så vi fik *besked om og indsigt i det*, vi havde mellem hænder. For »*Som husmor, så hjem*«, var hendes motto.

Som bondedatter var hun opdraget i, hvordan arbejdet opdrager og binder og hvordan *fælles opgaver bliver til glæde og tilfredshed*.

Og mens jeg er ved den side af fru Lauridsen, erindrer jeg, at hun til os på elevbænkene, der skulle ud til en landhusmors gerning sagde: »*Spar eller producér. Kan I begge dele, bliver I velhavende*«. Og det er betegnende for fru L., at sparsommelighed kom først, for hun mødte tit den anskuelse, som de første elever kom med, der helst ville se det kunstige, så de kunne komme hjem og brillere med, hvad de havde lært. Teorien og økonomien var ikke lige i skuddet!

I sit tilbageblik over 25 års arbejde siger fru L.: »Undervisningen på en hushold-

ningssskole skal så lidt som på andre skoler blot være for dagen i morgen, men for livets skyld«. Og inden jeg går over til organisationerne, hvor jeg særlig må pointere *vort* arbejde, vil jeg nævne, hvad andre end jeg har givet udtryk for, at vi sommetider syntes, fru L. så for realistisk og tungt på den gerning, vi glædede os til og med forlovelsestidens lyseblå briller så i et helt andet lys. Men når gerningens alvor meldte sig, var der brug for fru L.'s råd, og hendes *indsigt og perspektiv* var større end *vort*.

Hvad der gjaldt i hjemmene, gjaldt også i foreningsopgaver. Mange inden for husholdningsskolernes rækker har haft nok i deres eget, men fru Lauridsen pointerede i sin opsang i 1920, at hun ikke ville nøjes med livet bag hækken, men ville ud til de i hjemmene »hvor det foregår«.

Foruden modet, der har styrket os andre, så pegede hun på opgaver og skabte kølvandsstriber, hvori vi andre kunne sejle efter, og det er ingen hemmelighed, at vi ude i foreningerne syntes, at den og den opgave kunne vi ikke magte. Men inden vi så os om, var vi inde i fru Lauridsens *Idéplan* og fik den realiseret.

De Sjællandske Landboforeninger startede i 1924 kursus på Ankerhus sammen med D. S. D. H., hvilket gav stødet til dannelse af ikke helt få foreninger, igen på fru L.'s initiativ. Hun og dr. *Hindbøde* gjorde en alvorlig indsats for nødvendigheden af, at vi kom ud og fik sat arbejde i gang. Og der var meget at gå i gang med i de primitive lokaler, hvori møder og demonstrationer afholdtes, når man ser de flotte skolekøkkener med moderne indretning og apparatur, der nu står til rådighed. Produkterne til demonstrationer skaffedes ofte fra formændene eller bestyrelsens medlemmers haver og landbrug. Men det viste *viljen til at understøtte den viden*, som konsulenter og lærerinder prøvede at formidle, og i 1925 kom statstilskuddet til deres løn og rejser, hvad også i foreningerne lettede arbejdet økonomisk. Man kan i dag kritisere, at konsulenttjenesten hovedsagelig blev henlagt til husholdnings-, landbo- og husmandsforeninger, der har draget nytte af denne ordning. Men jeg vil så spørge: »*Hvordan havde vi fået oplysningsarbejdet formidlet uden konsulentordningen?*«.

En selvfølge var det, at fru Lauridsen kom til vore samlende møder og gjorde os opmærksom på, hvad der brændte på. Som vor mangeårige næstformand, fru Elisabeth Ludvigsen, sagde: »*Fuldtsigende var vi først, når fru Lauridsen kom og stilfærdigt satte sig på nederste bänk*«.

Den første husholdningsforening blev i 1920 stiftet i Sorø på fru L.'s initiativ, og hun blev selvsagt *De Samvirkende Danske Husholdningsforeninger's* første formand. Også den første *husholdningsaftenskole* startedes i Sorø og smittede af hos os andre. Vi havde gennem husholdningsforeningerne set nytten af oplysningen og ville gerne se næste generation informeret tidligere, end vi selv blev det, og for mange foreningsformænd blev *de unges undervisning en hjertesag*. I 1951, da aftenskoleundervisnin-

gen kulminerede, havde vi inden for D.S.D.H. 617 elevhold med 8.335 deltagere. Nu er undervisningen i stor udstrækning overtaget af kommunerne.

Fru Lauridsen var også her en strålende pioner. Hun talte med ildhu ved vore møder og søgte enhver tænkelig lejlighed til at påvirke politikerne, der ikke altid var lige begejstrede, når fru Magdas sorte hat viste sig på rigsdagen. Hendes uegennyttige indsats har overbevist mange af de bevilgende myndigheder, selv om ikke alt gik igennem, f. eks. hendes forslag om et husholdningsministerium, til dato ikke realiseret – hjemmenes sag har i dag 4–5 ministerier som økonomisk bevilgende basis.

Fru Lauridsen var aldrig tilhænger af »det dyre«. 692 skolekøkkener har hun godkendt, men praktisk og enkelt skulle der bygges. På undervisningen måtte der ikke slækkes, og mange planer for denne har hun mestret.

Vi, der boede langt af led, følte det noget besværligt med start af en kreds af aftenskoler, da en fast lærerinde var nødvendig. Så fik vi hjælp hos fru L., men den var *forpligtende*. – »Jeg skal nok sørge for en dygtig lærerinde, men sørg så for, at der bliver undervisning i det«, var hendes svar. At lærerinden måtte bo rundt om hos os formænd den første tid, at også formiddagsundervisning blev etableret, når det af transporthensyn ikke kunne gå på anden måde, nævner jeg for fuldstændighedens skyld. Men det skal siges, at vi aldrig gik forgæves til *Ankerhus*, når lærerinder eller konsulenter skulle ansættes, og jeg tror, at samtlige organisationer vil samstemme heri.

Fru Lauridsen standsede dog ikke ved de unge, men tog børnene med. Hun oprettede en afdeling for *skolekøkkenlærerinder* på Ankerhus, og jeg husker endnu hendes opringning i 1937, da en revision af folkeskoleloven stod på spil: »Nu var der ikke tid til at hænge tøj op, nu skulle rigsdagen bearbejdes« – og det resulterede i, at vi tog ind og satte en seddel i rigsdagsmændenes hat!

Senere mødte jeg fru L. på højeste sted i ministeriet, hvor også de økonomiske linier skulle trækkes. Hun kunne være stærk i sine udtalelser, når *levebrødshesteboven* stak for stærkt frem og hun følte egoismen som større end helheden. Og hun var bange for, at hyggen skulle brede sig i organisationerne med deres medarbejdere. »En forening er kun stærk, når der bestilles noget«, hævdede hun.

Få mennesker, jeg har kendt, respekterede både håndens og åndens arbejde mere. Hun var mere end de fleste »Virkelighedens Kender«. – »Begynd og slut med en sang«, var hendes opfordring ved møderne.

Jeg har mødt hende ildnende og opfordrende ude i foreningerne, har mødt hende med *Fortjenstmedaillen i Guld* på sin sorte silkekjole, da *Husholdningskommissionen* i 1938 blev fejret ved en fest, som den fornemste ved statsminister Th. Staunings side. At den af kommissionen foreslåede 3-årige huslige uddannelse ikke blev til virkelighed var en skuffelse for fru L. som for os andre.

Fru Lauridsen var en pioner. Jeg har aldrig set hende bitter, men hendes glæde, når en ting lykkedes, udtryktes tit således: »Det er meget morsomt«

Fru Lauridsen realiserede det kinesiske ordsprog: »Kend det gamle og praktiser det nye«. Hun ejede glæden ved traditionerne, som man i dag påstår, de unge lever ubeskyttet af. Det gjorde fru L. ikke. Hun havde megen slægtstradition, men havde øje for, hvad tiden ville, og de ting, hun fandt værdifulde, kæmpede hun *uegennyttigt* og *uselvisk* for, og hun var udtryk for linjerne:

»Giv af dit hjerte til folk og til slægt,
venter du tak, da er du en dåre.«

Men vi andre, som er tilbage, kan kun være taknemlige for, at hun skabte *kølvandsstriber*, som mange kan efterleve, og være glade for, at et menneske som *Magdalene Lauridsen* fandtes.

Magdalene Lauridsen og havebruget

Af professor *Anton Pedersen*

Prof. Anton Pedersen

Magdalene Lauridsen nærede en dyb interesse for havebruget og dets udvikling, og hun søgte på mange måder og gennem et energisk arbejde at fremme det. Hun handlede efter den gode gamle devise: Hvad du evner, kast af i det nærmeste krav. Hvorfra havde hun sin havebrugsinteresse? Den må være blevet grundlagt i hjemmet på gården i Astrup, hvor faderen – efter meddelelse fra Agnes Eliasson – var stærkt haveinteresseret og plantede mange træer og anlagde en stor have, der bl. a. omfattede en humlehave, noget, der næppe var almindeligt på Kellerup-egnen. Den avlede humle blev anvendt til hjemmebrygning af øl. Som ivrig afholdsmand måtte Magdalene Lauridsen fatte interesse for et øget forbrug af havesager i den daglige ernæring ud fra den kendsgerning, at nydelse af frugt og grønsager nedsætter trangten til spiritus. Det daværende ringe forbrug af havesager hos det store flertal af befolkningen måtte blive hende en an-

sporing til agitation for havesagen, og med al sin kraft at gå ind for en ændring af spisesedlen. Her var hun på linie med læge *Mikkel Hindbøde* og hans laboratorium for ernæringsundersøgelser. I 1900 oprettede hun Vandrende Husholdningskursus. Her kom hun i samarbejde med professor *Alfred Bruun*, der som sekretær for Det kgl. danske Haveselskab havde med anvendelse af et statstilskud til samme formål at gøre. – I 1880'erne agiteredes der, med *Mads Johansen* fra Sødinge i spidsen, stærkt for erhvervsfrugtavl i Danmark med eksport af frugten til England for øje. Med eksporten gik det ikke så godt, men der blev plantet så mange frugttræer, især af æblesorten Cellini, at vi

fik overproduktion af frugt. Cellini er let at dyrke, men vanskelig at holde fri for sygdomme, hvorefter der blev meget affalds- og industrifrugt. Denne søgtes forarbejdet til most. Noget sådant var gammelkendt her i landet, idet frugtavlerne selv lavede most, d. v. s. frugtsaft under fri gæring, nærmest det, man nu kalder cider, en syrlig drik, som har haft svært ved at slå igennem her i landet. Det, vi nu kalder most, er ugæret, spiritusfri frugtsaft. Allerede i 1898 havde *Hans Gram* fremsat tanken om oprettelse af mosterier til behandling af den megen frugt, og i 1903 stiftedes Sorø Andelsfrugteri under ledelse af Magdalene Lauridsen. Ideen slog an, og allerede i 1907 var der 8 mosterier, i 1903 dannedes De samvirkende danske Andelsfrugterier med mosteriet i Sorø som central. Så længe andelshaverne hjemtog af den fremstillede most, gik det nogenlunde, men handelen og navnlig eksporten svigtede, og bevægelsen døde hen. At den har gjort sin nytte, kan der ikke være tvivl om, den var forløber for de efter den første verdenskrig oprettede lønmosterier og mostfabrikker for fremstilling af ugæret frugtsaft, sødmost, som nu er en betydelig forbrugsvarer.

På Ankerhus blev der anlagt en af Østifternes Haveselskabs 16 forsøgsfrugthaver. Vedrørende skolens store havebrug og som lærer havde fru Lauridsen en meget kyndig og stærkt påskønnet rådgiver i planteskoleer, senere konsulent Hans Gram, Koldemosegaard. En mindesten med hans navn står i skolens have.

Ankerhus Husholdningsseminarium blev ikke alene centrum for husholdning, men i mange henseender også for havebrug; herfra udgik der ideer til nye foretagender og fremskridt, og det var M. L., der stod bag ved det altsammen. I 1922 indgik havebrug i seminariets undervisning som et eksamensfag, der dog ikke talte med i det endelige eksamensresultat. Fra 1909–17 var Hans Gram skolens lærer i havebrug, derefter var det handeleggartner *Axel Eliasson*, og fra 1933–1955 underviste havebrugskandidat *Agnes Eliasson* i dyrkning af køkkenurter – frugtavl var slettet af programmet. I 1970 udgik havebrug af undervisningsplanen. Konsulent *Gerda Mayntz-busen* var den sidste havebrugslærer på Ankerhus.

I de 28 år, jeg var censor i havebrug på Ankerhus, havde jeg den glæde at konstatere, at eksaminanderne kunne deres ting på udmærket måde. Nogen praktisk orientering havde de fået i seminariets have. Ved eksamensafslutningen med fin vegetarisk middag holdt Mor Magda en lille tale, hvori hun fremhævede havebrugets betydning.

Magdalene Lauridsen var en flittig forfatter og skribent. Om havebrug skrev hun »Frugt og Grøntbogen«, hvis 7. udg. kom i 1935, 112 sider, og til Nordisk illustreret Havebrugsleksikon korte og knappe oplysninger om havebrugsprodukternes anvendelse.

Magdalene Lauridsen, som jeg kendte hende

Advokat *H. C. Langkjær*, skolens mangeårige juridiske rådgiver, fortæller:

»Ankerhus«, d. v. s. husholdningsskolen, nu »gl. Anker«, blev bygget 1902 af min fader, murermester Søren Langkjær, og fra den tid stammer forbindelsen mellem Magdalene Lauridsen og slægten Langkjær. Min broder, murermester Marius Langkjær, fortsatte min faders arbejde, og efter ham hans søn, arkitekt Søren Langkjær,

Advokat H. C. Langkjær

der indtil nu har forestået alt byggeri ved husholdningsseminariet og husholdningsskolen.

Allerede fra begyndelsen hørte jeg om M. L.'s virke og hendes virkelyst og den utrolige energi, hvormed hun forfulgte sit mål, men jeg havde ikke dengang (jeg var 18 år) noget selvoplevet indtryk af M. L.'s personlighed. Det fik jeg først, efter at jeg i 1911 kom til Sorø som sagfører og kom i direkte forbindelse med M. L., en forbindelse der varede ved til hendes død.

At give en udtømmende beretning om M. L., som jeg kendte hende, ville føre for vidt. Hendes arbejde og fortjenester er så velkendte, at det ikke kan uddybes mere, og jeg kan kun på denne hendes mindededag nævne og fremhæve de grundpiller, der var bærende for hendes virke: Tillid og tro på det gode i alle mennesker, og dertil en uselviskhed, som var enestående.

Mange er de samtaler, vi har haft i årenes løb, i begyndelsen mest om økonomien (som M. L. i øvrigt så stort på og altid fandt en udvej til at klare), men også og navnlig i de senere år om rent personlige forhold, når jeg besøgte hende og vi sad i sofaen i hendes stue i fortrolig samtale.

Beklagelser hørtes meget sjældent, men det kunne dog ske, at der faldt en let bitter bemærkning – uden adresse – om, at der ikke var nogen, der havde tid (sig det på jysk: tii), hvad der var uforståeligt for hende, der altid havde travlt, men altid havde tid. Selv når hun var på farten, kunne det hænde, at hun stoppede op for en kort visit uden andet ærinde end blot for at overrække mig en blomstrende æblegren eller kirsebærgren. Jeg vil altid bevare mindet om vort samarbejde i dybeste respekt for hendes utrættelige, selvopofrende arbejde for den gerning, der lå hende på hjerte.

Af Karen Harrekilde-Petersen

– Jeg husker fru Magdalene Lauridsen fra tidligt i 1924, da jeg besøgte Ankerhus for at blive optaget som seminarieelev. Fru L. var meget skeptisk, jeg havde hverken øvelse i eller erfaring om praktisk husholdning, havde aldrig lært i »fremmed hjem«, var ikke jyde – og heller ikke præstedatter. Optagelsen gik dog i orden. Mine mangler opvejedes til dels af min fortid som gartner-elev, og et aktiv var det, at min mor var enke og en søster gift Høgsbro.

Da jeg først var begyndt på Ankerhus, gik det hurtigt op for mig, hvor omsorgsfuld fru L. var for sine elever. Gennem stille iagttagelse kendte hun snart hver enkelts karakter og evner, ja, endog vore økonomiske forhold, vore familie- og slægtsforhold. Når vi en enkelt gang »havde lykke til« (et af fru L.'s yndlingsudtryk) at tale med fru L., blev vi dog klar over, at hendes tanker

Karen Harrekilde-Petersen

mest beskæftigede sig med skolen som helhed og de mange pligter og gøremål, der fulgte med. Hendes distraktion kom frem i pudsigheder som »hvad er det nu, De hedder til fornavn, Karen Harrekilde?« – et spørgsmål, der vistnok nu fortælles som en anekdote om fru Lauridsen.

Når fru L. underviste, var hun pædagog, hun appellerede til os som vordende husholdningslærerinder og voksne mennesker. I budgetlære og hjemmets økonomi var den røde tråd planlægning og nøjsomhed, at sætte tæring efter næring. Mange kloge ord, fru L. »gav os med på vejen«, har været ledetråde for mig igennem hele min gerning som husholdningslærerinde. Det var råd som »Gør det til vane at føre dagbog, så De til enhver tid kan slå tilbage og se, hvornår De har undervist i hvad«. »Brug en speciel bog til notater om samtaler og aftaler, om breve der sendes, og breve der kræver svar«. »Pas på aldrig at være bagefter med arbejdet. Forbered undervisningen omhyggeligt – lige-

meget hvilket emne, De skal gennemgå«.

I »Husførelse« fik vi fru L.'s definition af emnet: »Husførelse er at bruge, hvad du har, for at få, hvad du ønsker« – nøjagtig den, som i dag doceres i moderne amerikanske lærebøger om Home Management.

I timerne indflettede fru L. også etikettespørgsmål som »Vær altid nobelt påklædt, gå ikke med uredt hår eller tøfler, når De skal tage imod besøgende, heller ikke Deres mor«. I tonefaldet lå ligefrem afsky – alene tanken om en sådan formløshed var ubehagelig. Ligeså, når talen var om at tage imod i sit værelse: »Sørg for stole til gæster. De kan godt selv sidde på sengen, men den byder man ikke en gæst – og da slet ikke en mandlig«.

Imellem alvor og arbejde fik dog skæmt og fornøjelse en velgørende plads. Fru L.'s lune og gode sindelag var uomtvisteligt – hvor kunne hun more sig over os, med os, over vore indfald i revyer og i »avisen«. Hvis hun selv stod for skud, tog hun det med humør og manér. En særlig kolorit kom over hverdagen på Ankerhus, når fru L. impulsivt foreslog en udflugt til strand eller skov, hvis vejret var særlig indbydende, og hun følte, at en afbrydelse var tiltrængt.

Læreår som medhjælper på Ankerhus

Efter dimissionen blev jeg en sommer på Ankerhus – som »lillepige«, d. v. s. yngste lærerinde, der kunne være til hjælp både her og der. Fru L. betroede mig dog et par selvstændige hverv; det ene var at tage blomster ind fra haven til pynt i stuer og forhal. Ofte skete min indsamling under fru L.'s opsyn – med sin kendte stok viste hun de planter, jeg måtte skære af. »Tag varomt af de blå, der er så få af dem, men de gi'r en god virkning«. Sådan havde fru L. øje og sans for de små ting, selv om hendes stærkeste side var de store linier. Et andet vigtigt hverv var at undervise 1.-års i »Landbrugets bierhverv« (høns, gris, bier). Før timerne gennemgik fru L. med mig, hvad jeg skulle tage frem – og hun overværede mange af timerne – til støtte for mig, men også for at vise de nyankomne elever, at dette fag var fuldt så betydningsfuldt som ethvert andet.

I sommeren 1926 startedes mange nye husholdningskredse på Sorø-egnen. Jeg følte det som en ære, når fru L. tog mig med ud dertil. Vi kørte i taxi (Andersen) – udstyret med gryder og pander, med produkter og opskrifter, så jeg kunne demonstrere spareretter under fru L.'s overopsyn. På en sjælden måde gjorde det mig tryk og rolig at have fru L. ved min side. Det var typisk for hende, at hun ønskede at hjælpe en ung og uerfaren lærerinde. Evt. kritik kom aldrig frem, før hun og jeg var på tomandshånd.

En i sig selv ret lige gyldig episode, som dog viser, hvor impulsivt fru L. kunne handle, hændte i foråret 1931: Fru L. var udset som gruppeleder for tre lærerinder (deriblandt jeg), der af Tønder Amts Skoleråd var blevet tildelt et rejselegat til en studietur i Hamburg. Da vort faglige program i Hamburg var slut, sagde fru L.: »Vi kan virkelig ikke rejse hjem uden at have aflagt den danske konsul en visit«. Som sagt, så gjort – i hvert fald forsøget. Fru L. førte an, bevæbnet med sin trofaste paraply. I konsulens forkontor vakte vor ankomst moro. »Har damerne en aftale?«, spurgte skrankedamen. Det måtte damerne benægte, og fru L. fremførte sit ønske om at hilse på konsulen. Skrankedamen forsvandt, men kom tilbage med besked fra konsulen, at »damerne skal være velkomne en af de nærmeste dage, hvis de har et konkret ærinde, og der kan træffes en aftale«. Lidt slukørede traskede vi ned ad trappen. Dog, om aftenen tog vi revanche, kørte til Sankt Pauli, fik adgang uden løfte om at nyde spiritus, spiste og morede os over al beskrivelse ved at se mavedansere og lignende »dristige« opvisninger. Fru L. morede sig mindst lige så meget som vi andre.

I 1933 kom jeg atter til Ankerhus – hentet af fru L. til seminariets afdeling ØK. Det første halve år stod i festernes tegn. Først fru L.'s 60-års fødselsdag med hundreder af gæster fra morgenstunden og stor middag på Postgården. I pinsen familiesammenkomst af de helt store, og i september mindefest for Grundtvig, 150-året for hans fødsel i Udby Præstegård. Ikke mindst denne begivenhed står prentet i mit indre, p. g. a. anledningen naturligvis og oplevelsen af en sjælden vidunderlig sensommerdag, men nok så meget, fordi fru L.'s stærke personlighed kom så tydeligt frem under højtiden og på turen hen og tilbage. Fru L. udstrålede en glæde og tryghed, som sjældent fik plads under dagens pres på Ankerhus. Det var næsten bevægende at være sammen med denne virksomme, nøjsomme kvinde, når hun lod alt arbejde hvile og helt glemte økonomiske problemer.

Det var kun tilsyneladende, at Ankerhus og Magdalene Lauridsen var identiske. Livet på Ankerhus var på ingen måde et »one-man-show«. Ved sin særegne, demokratiske ledelse skabte fru L. et fællesskab, så arbejdet blev et »team-work«. Vi var fælles om at sætte i gang, at holde i gang og at udvikle. Fru L. ønskede aldeles ikke at være ene om at føre sine mange ideer ud i livet. Dertil behøvede hun hjælp – og hun forstod at knytte mennesker til sig, som kunne og ville være med.

Med ærefrygt og taknemmelighed erindrer jeg fru Lauridsen som en inspirerende, klog og forstående vejleder og rådgiver. Denne »Husholdningssagens Moder« var i sandhed værd at lære hos.

Inge Hastrup, Korsør, fortæller:

15 års jubilærer 1950 – Inge Hastrup nr. 2 fra venstre

Første gang, jeg mødte fru Lauridsen, var, da jeg som ganske ung og barnlig, lille elev kom med morfar i hånden og skulle begynde 5 måneders kursus på GI. Ankerhus en af de første dage i november 1929.

Vi kom tidligt, men fru Lauridsen stod på trappen og tog imod, og straks følte man sig velkommen. Fru L., som både var det jævne og ligefremme, men samtidig det altfavnende og storslåede menneske, gav sig tid til at vise os hele Ankerhus, og så skulle vi ha' kaffe, og morfar kunne derefter rejse hjem med ro og glæde i sindet.

Det blev ungdommens bedste tid. Jeg har gemt breve fra denne vinter på Ankerhus, og de giver et tidsbillede og viser min glæde og begejstring ved at være på skolen og min beundring og respekt for fru Lauridsen. Og skønt vi ikke til daglig havde så meget med fru L. at gøre, så vi hende dog hver morgen til morgensang i salen, og fru Lauridsens ivrige medleven i alt, hvad der foregik på skolen, gjorde, at hun dukkede op hvorsomhelst og nårsomhelst, ligesom vi altid kunne komme og tale med hende.

I ét af mine breve hjem til fortæller jeg om en fin middag: »Nu er vi oppe på en årsindtægt på 8.000 kroner, så vi lever jo kun af lækre, fine retter!« (Jeg bli'r nok tyk!).

Postejer med champignon

Kalvenyresteg

Osteanretning og

Romfromage

Fru L. og en norsk dame var gæster, »og tænk«, skriver jeg i mit brev, »fru L. bad mig hente min dagbog, regnskabsbog og opskriftsbog, som skulle vises frem! I kan tro, jeg var stolt! Jeg fik ros af fru L.«.

Ved sit smittende eksempel lærte fru L. os glæden ved arbejdet og havde i mange tilfælde en afgørende indflydelse på det unge sind.

Fru Lauridsen var fremsynet og havde allerede dengang oprettet en børnehave i tilknytning til Ankerhus. Vi havde vores uge i børnehaven, og det var noget for mig; måske har fru L. allerede på det tidspunkt kunnet se, at mine evner afgørende lå på det felt.

Da 5 måneder var gået, blev min bedste veninde og jeg i 8 dage for at hjælpe med hovedrengøring, vi elskede Ankerhus, og de kunne dårligt slippe af med os. Det var min bestemte hensigt at komme tilbage til lærerindeuddannelsen 2 år efter.

Men ½ år efter skrev fru L. til mig, at hun havde tænkt på mig angående en stilling i en menighedsbørnehave i København, og således har fru L. med sin interesse for sine elevers fremtid haft afgørende indflydelse på mit liv, ja, har formet det, skønt det alligevel ikke gik i nogen husholdningsretning.

Jeg kom ganske vist tilbage til Ankerhus og havde et dejligt år som lærerindeelev, og da lærte jeg naturligvis fru L., »Mor Magda«, bedre at kende. På grund af sygdom måtte jeg holde op og havde da mange samtaler med fru L.

Ved et af mine mange senere besøg på Ankerhus, jeg havde stadig svært ved at vælge mellem husholdningsuddannelsen og børnesagen, sagde fru L. til mig: »I modgangstider gror vi; alt for gode dage og uovervejede beslutninger giver os mindre muligheder til at vokse i værdi. Efterhånden føler man gnisten til netop det arbejde, der er bestemt for én, og det vil til sidst fylde ens liv«.

Min beslutning modnedes, og da jeg netop nu har afsluttet 25 år som leder af en stor børneinstitution, føler jeg stor taknemmelighed mod fru Lauridsen, og jeg er glad, fordi jeg her fik lov til at udtrykke min tak.

Ankerhus har i tidens løb haft mange norske elever. Her beretter en af dem,
Asgjerd Rykkja fra Gjøvik om mødet med M. L.:

Det var ein maidag i 1932 eg kom til Ankerhus. Og det er ein dag som eg ennå, etter 40 år, husgar klart – og med glede.

Turen hadde vore lang frå Orkdal til Sorö. Og ikkje berre i avstand – alt var så nytt og framandt. Den gongen var det litt av ei reise. Som døtrene mine stadig seier: »Det er andre tider nå, mor!«. Den gongen reiste vi ikkje så mye, så eg kjente meg ganske fortapt, etter å ha reist eit par døgn, først med tog og så med båt – reist gjennom Oslo og Köbenhavn! Avstanden kjentes utruleg lang til Orkdalen og Hegge-

Lærerinde-elever 1911 fra Finland, Sverige, Danmark, Island, Norge

ridsen, så var det i grunnen nok. Så lite det kanskje kan synas, så fortel det mye om forståing og ei fin evne til å kunne gjera det rette i rett tid.

Når eg kom til Ankerhus, har det ein bakgrunn, som og hører med her – ja, kanskje først og fremst. Da mor mi, Kaspara Scherer, seinare Kyllingstad, like etter hundreårsskiftet reiste til Danmark for å gå på husholdningsskole, kom ho til Ankerhus. Kva som gjorde at ho valde Ankerhus, veit eg ekkje, men det var eit lykkeleg valg på alle måtar. Først alt det nye ho lærte om mat, grønnsaker, vitaminer og helse, det var alt saman noe ho fekk god bruk for. Men enda meir det eit livslangt vennskap med Magdalene Lauridsen gav henne. Mor mi fekk god bruk for gode venner. Far min fekk tuberkulose, men kunne få vera heime så lenge han levde. Og når han kunne det, trur eg at vi mellom anna kan takke Ankerhus for det. Dette høres kanskje rart ut, men dette var i 1910, og folk visste ikkje mye om smittefare. Men mor hadde iallfall lært at med reinsemd og varsemd kunne ho la to barn vekse opp i huset med den livsfarlege sjukdommen.

Da eg vart trulova, ville mor så gjerne at eg og skulle få gå på Ankerhus. Men dette var i dei harde 30-åra, og det var lite pengar mellom folk, og hos oss var det ikkje noe unntak. Det vart nok rekna både fram og attende før mor skreiv til Magdalene Lauridsen. Akkurat kva svar ho fekk, veit eg ikkje, berre at det vart svært lett å komme av stad.

Berre med noen få ord er det ikkje lett å få sagt kva Magdalene Lauridsen og Ankerhus har hatt å seie for meg, først som elev, seinare som husmor både i krig og fred. Eg kunne nemne at Magdalene Lauridsens »Dyrtidsbog« frå 1917 var god å ha i 1940–45, og at oppskrifter frå Ankerhus er i stadig bruk. Men vi lærte så mye meir enn kor viktig det er med eit riktig kosthald: Vi lærte og at livet er meir enn maten. Og det var vel det mest verdfulle vi fekk med oss frå Ankerhus.

tun, da eg stod på tunet på Ankerhus. Eg kan ennå kjenne det, kor einsam eg var.

Men så kom Magdalene Lauridsen. Ho tok meg i handa og ynskte meg velkommen, og så leidde ho meg inn i daglegstua, og på veggen der hang det eit fotografi av Björgan, heimegarden til mor mi, der eg så ofte hadde vore. Og så med ein gong var det ikkje så langt heim til ho mor. – Om dette hadde vore det einaste minnet eg hadde om Magdalene Lau-

Til fru Magdalene Lauridsens 100-årsdag den 25/4 1973

I vår, når verden bli'r ung påny,
da vil med tak vi i tanken søge
til skolen her ved den gamle by
og søen mellem de lyse bøge. –
– Et år svandt hastigt med travle dage,
vi sanked' viden til fremtids gavn. –
Lang tid er gået. – Men klart tilbage
et billed' lyser omkring et navn:
Et »Ankerhus« med så mange goder
i kreds om hjemmets trofaste moder. –
Hun favned' vidt, – kendte hver især
og øved' godt både fjern og nær. –
Hun lærte os meget om økonomi
og den tilfredshed, der findes deri:
Motto: »Den, der sig klarer og endda har mer'
velhavende er og rigtigt ser –«.
»Indtægt er ikke alene nok, – du må også forstå at spare
og klogt dele ud til den hele flok, hvis alle skær du vil klare!«
»Mor Magda« var Mor af hjertens grund,
hun levede med os i allen stund,
var glad, når nogen ville det rette –
mild mod det sande, – harm mod det slette, –
var glad med de glade, – og mangen gang
droges hun hid til vor leg og sang,
så danned' vi kæde og gik i kreds, –
da smiled' hun glad og var meget tilfreds!
Ret som en dronning hun for mig stod,
stor i sit virke, i tanke og mod!
For alt det meget, jeg fik af minder, –
for alt, hun gav mig – jeg stille binder
af blomster en inderlig tak!

Kathrine Guldbammer
(en af »Modellerne« i skolekøkkenet 1939–40)

Skolekøkkenlærerinder 1939. – Siddende K. Guldbammer

Forstander *Elsebet Brandt*, Mariaforbundet, skriver:

Elsebet Brandt

Det er svært, men interessant at grave ned i fortiden, for mit vedkommende snart 30 år tilbage – mere end et kvart århundrede – hvor der imellemtiden er sket så meget i verden omkring os. Når årene 1944–46 – mine seminarieår på Ankerhus – alligevel står så krystalklart for mig, skyldes det blandt andet Magdalene Lauridsen. Hun havde efter få års »otium« atter måttet tage lederskabets pligter på sig, idet Folmer Dam og fru Nico Dam havde måttet »gå under jorden«. Derved fik vores hold et meget nøjere kendskab til fru Lauridsen end andre hold i de år.

Jeg nød mine studieår på Ankerhus – vel særlig fordi jeg hørte til de lidt ældre på holdet (28–29 år) og derfor bedre forstod at påskønne dette at være elev: at være fritaget for mange slags ansvar bortset fra det ene at få noget ud af læretiden og komme hjem med en eksamen.

På denne baggrund forstår jeg tilfulde i dag, hvilken kæmpeopgave det må have været for Magdalene Lauridsen, dels med kort varsel atter at skulle springe ind i lederansvaret, dels at skulle gøre det i en tid, der var så fyldt med uro og restriktioner af alverdens art, som det sidste besættelsesår var. Jeg behøver bare at nævne ord som maksimalpriser, forbrugerkort til kød, rationeringskort til brød, smør, sukker, the og kaffe o. s. v. og deraf følgende surrogater og »strækkemidler« m. v. Også sæbe skulle der spares på, så man lærte at lave udtræk af sæberod, vedbendblade og hestekastanier til rengøringsbrug. Rabarber forvandlede på sælsom vis til en slags rosiner, og af bankebryg kunne man lave noget, der mindede lidt om ris à l'amande, hvor mandlerne var erstattet med frøene af bog.

Der lå på denne måde en vældig udfordring i alle disse problemer, og det må have krævet administrative evner langt ud over det sædvanlige plus en god portion mod, tro og opfindsomhed at drive et husholdningsseminarium under disse vilkår. Men Magdalene Lauridsen har allerede på det tidspunkt, gennem et langt livs pionering, været godt optrænet i at møde modstand og problemer, og modstanden har gjort hende stærk nok til også at klare dette.

Men hvordan husker jeg hende så? – Først det ydre: Sort fodsid kjole med spænder, lang kæde om halsen, som man også bruger det i dag, stort hvidt sjal, stok og endelig den berømte hat, koket trukket ned i panden, så øjnene kom til at ligge i skygge. Dem så man til daglig ikke meget til, men derimod underansigtet med den fast tillukkede, dog næsten altid bredt smilende mund, med deraf følgende dybe smilefurer. Kort sagt: Udefra betragtet var Magdalene Lauridsen en »absolut ældre dame«, og så har hun dog kun været 71 år – ikke nogen særlig høj alder i dag. Fru

Lauridsen bevægede sig da også rask omkring overalt og var naturligvis med alle vegne, hvor der skete noget. Og der skete altid noget alle vegne!

Elevernes morgentur kl. 7 – en kilometer mod øst eller vest ad den dengang ret fredelige hovedvej 1. Jo, fru Lauridsen forstod allerede dengang, hvad god kondition betyder for velvære og arbejdsevne. Skovhytteboerne, hvortil jeg hørte, var fritaget for morgenmarch, fordi de mange travløb frem og tilbage over Kongebroen ansås for tilstrækkeligt; men ved morgensangen mødtes vi alle. Fru Lauridsen stod på talerstolen – hele tiden – også mens vi sang. Hun havde tit et eller andet at fortælle, en oplevelse, et menneske hun havde mødt og talt med, eller hun fortalte om, hvem der skulle komme og tale tirsdag aften eller om gæsteforelæserne. Det var folk som Jørgen Jørgensen, forst. Manniche, forst. Ernst Gram, lektor Nordahl Svendsen, Eline Begtrup, forst. C. P. O. Christiansen, prof. Rich. Ege, dr. Hoff-Jørgensen og mange, mange flere. De to sidstnævnte kom som vikarer for Folmer Dam. Mindre kunne ikke gøre det. Morgensangen sluttede hver dag med: »Alt står i Guds faderhånd«. Den salme må have betydet noget særligt for fru Lauridsen. Det gjorde vist også Inge-manns: »Nu ringer alle klokker mod sky«, som vi sang søndag morgen i »Mor Mag-da's« private stuer på »Gl. Anker«. Også disse morgener husker jeg tydeligt. Her, som i undervisningstimerne, fortalte hun levende og inspireret om egne oplevelser, drømme og syner.

Men den faste jordforbindelse manglede aldrig: »Når man får en idé, så gælder det bare om at få begyndt!« – »man må nytte tiden« – »kan man ikke komme igen på den ene måde, så må man prøve på en anden måde – »men man må altså klare sig med det, man har« – »og så alligevel se at få det hele indrettet så hensigtsmæssigt som muligt«. Jo, vi mærkede det levende og varmt bankende hjerte for hus-holdningssagen i alle dens afskygninger – og det smittede.

Den 1. juni 1945 kom Folmer Dam tilbage og overtog atter ledelsen. Lidt efter lidt gled tingene igen ind i de vante folder, og ved fælles anstrengelser lykkedes det alle på holdet at klare skærene ved den afsluttende eksamen i foråret 1946.

Ved dimissionsfesten sagde fru Lauridsen blandt andet: »Husk, at vi er frie men-nesker nu, lad det kendes – spørg ikke efter tariffer og begrænset arbejdstid – vær med til at gøre dagens gerning – så skal løn, ferie og fritid nok komme. Og hvad kan sunde, raske, unge mennesker ikke præstere, når det skal være; de kan da stå en time tidligere op i det mindste! – – –

Vi ønsker, at I må få lykke til at omsætte den viden, I har fået, til gavn for dan-ske hjem«.

Magdalene Lauridsens ord havde vægt, fordi de genspejlede noget af hendes eget flittige liv og virke – det, der blev til så stor inspiration for tusinder af unge elever og derigennem videre til et endnu langt større antal nordiske hjem.

Ved jubilæumsfesten på Ankerhus 1. september 1952 udtalte undervisningsministeriets repræsen-tant, departementschef *Alb. Michelsen* sin glæde over, at repræsentanter for undervisningsministe-riet havde lejlighed til at gæste skolen på denne jubilæumsdag, som der var al mulig grund til at fejre på festlig vis, og sagde videre: »For 50 år siden købte fru Lauridsen de 24 tdr. land, dengang en nøgen bakke, nu institutionen Ankerhus, der har ry ikke alene i Danmark, men i hele Norden. Ankerhus er ikke blot en skole til uddannelse af husholdningslærerinder og med kursus for unge piger, der ønsker at dygtiggøre sig i hjemmets gerning, men mange ting, alle dog med sigte på at

Undervisningsminister Hartvig Frisch t. v., departementschef Alb. Michelsen t. h. og M. L. på Ankerhus

virke på Ankerhus ydet en enestående indsats til gavn for utallige hjem i by og på land og hermed til gavn for helheden. Deres idérigdom og altid gode og praktiske råd har haft en afgørende betydning for hele husholdningssagen og har præget lovgivningen og administrationen på disse områder. Vi bringer Dem, seminariets ledelse samt de dygtige medarbejdere, som De har valgt til at føre seminariet videre, ministeriets hjerteligste lykønskning og varmeste tak.

skaffe hjemmets kvinder en god uddannelse og de bedste kår. På denne jubilæumsdag kan man se tilbage med glæde på det, der er nået og med fortrosthed til fremtiden. Det er mig en personlig glæde fra undervisningsministeriet at bringe en varm tak for den gerning, som her er øvet og stadig øves, og for hvad der er bygget for danske hjem. Denne lykønskning retter jeg først og fremmest til skolens grundlægger, fru Magdalene Lauridsen, en af husholdningssagens store pionerer. Jeg tror, De føler vor glæde over at De nu er så rask, at De ved Deres nærværelse kan kaste glans over festen. Vort 30-årige bekendtskab har efterhånden udviklet sig til et varmt venskab. Ved Islands tusindårsfest for over 20 år siden mødtes De og jeg på Tingvallasletten og senere mange gange i Danmark. De har altid for mig stået som en af de stoute og stolte kvinder, vi møder i de islandske sagaer. Gennem et halvt århundrede har De med Deres stærke personlighed gennem Deres

Mor Magda

af *Gunnar Dam*, Dragør

Da min bror Egil og jeg den 19. august 1911 kom til Ankerhus, var det ganske givet med en følelse af nysgerrighed og spænding, men tillige en fornemmelse af, at vor »nye« mor, Mor Magda, måske nok ville være mere striks og uforstående med mangt og meget angående vor daglige tilværelse. På den anden side var vi bestemt ikke forud agressivt stemt over for hende – blot lidt mistroiske. Hertil kom, at vi nu skulle gå på Sorø Akademi, hvilket vi slet ikke kunne forlige os med i begyndelsen. Af positive ting konstaterede vi derimod ret hurtigt, at vore nye legekammerater Margaret og Elna sikkert var til at komme på talefod med! Dette viste sig også at være rigtigt. Vi kom til at holde af dem som søstre – jeg dog af Elna på anden vis! Det er imidlertid karakteristikkene af Mor Magda, jeg her må beskæftige mig særligt

med. Inden der var gået et par måneder, var jeg fuldt ud klar over, at hun var os en god »mor«, selvfølgelig ikke som vor rigtige mor, om hvem vi kun havde de næreste og varmeste minder trods hendes svagelighed og fortravlethed med os 6 børn i Neksø. Vi, min bror Egil og jeg, konstaterede snart, at hvis vi ellers anlagde en nogenlunde ordentlig og velopdragen opførelse (vi måtte jo tage hensyn til, at vi befandt os på en skole og ikke blot i et privat hjem,), havde vi det godt – også med hensyn til vort personlige forhold til Mor Magda, der nok var en del fremmedartet over for os i hele sin væremåde, men på den anden side altid positiv og omsorgsfuld med hensyn til vore forskellige problemer såvel af skolemæssig som af mere direkte art. Faktisk var Mor Magda enestående, når man betænker den enorme indsats, hun altid var inde i på grund af husholdningssagen, de mange udadvendte interesser, hun nærrede i så mange henseender, og så hele hendes idealistiske stræben, der bestandig gik ud på at gøre mennesker til værdifulde individer i samfundet og samtidig lære dem betydningen af hjem, opdragelse og åndelig udvikling. Mor Magda var i høj grad præget af den danske folkehøjskole, som hun i sine yngre dage havde haft meget nær kontakt med. Hendes gamle far, »Bedstefar«, som næsten alle simpelthen kaldte ham, stod hende overordentlig nær, og at dette også var tilfældet med henblik på min egen far, siger sig selv. Man kan ikke sige, at Margaret og Elna på nogen måde blev foretrukket frem for Egil og mig. Der blev i det hele taget ikke »pylret« om børnene, og det er jeg den dag i dag Mor Magda taknemmelig for. Hun havde ganske den samme indstilling som min far i det spørgsmål: Vi skulle nok arte os ordentligt og helst ikke foranledige klager fra Akademiet. Men på den anden side var far og Mor Magda fuldt ud enige om, at så megen barnlig frihed som muligt for os absolut var ønskeligt!

Nogen større inderlighed eller ømhed ejede Mor Magda ikke, i hvert fald ikke synligt. Alligevel var vi altid klar over, at vi betød så umådelig meget for hende i hendes tanker og daglige færden. Alt det, denne store kvinde dog kunne tage sig af! Mange gange havde hun fortjent en betydelig større påskønnelse – i hvert fald fra min side – end hun faktisk fik. Ikke engang som voksen havde jeg nær den fornødne forståelse af Mor Magdas enestående værd som mor for os og som menneske i det hele taget. Selvfølgelig havde hun sine fejl, som alle jo har. Men hun var aldrig bange for at erkende det. Alle vi børn skylder Mor Magda vor dybeste tak.

Lad mig lige til slut komme med en lille karakteristisk ting, i sig selv en bagatel, men faktisk et led i Mor Magdas elskelige væsen og et tegn på hendes forståelse, ja, næsten kærlighed over for dyr (hun var forresten medlem af dyreværnsforeningen »Svalen«). Hun sad mange gange (navnlig efter min fars død i 1918) ene i kontoret til over midnat. En tid lang, antagelig mens hun var medlem af »Den Overordentlige«, som vi i daglig tale kaldte kommissionen, havde hun i sådanne aftener en lille »sidekammerat« på armlænet af den sofa, der stod kontorstolen nær, nemlig en *mus*. Hun hyggede sig faktisk med denne lille skabning, og en aften, antagelig henimod midnat, da Margaret tilfældig kom forbi den åbne dør til kontoret, vendte Mor Magda sig mod musen og sagde ligesom *til* den: »Ja, ja, lille mus, hvem af os mon der først bliver træt?«. I virkeligheden et rørende træk.

Den allerstørste egenskab, Mor Magda vel havde, var hendes udprægede sans for både stort og småt i tilværelsen, eller måske bedre sagt: Intet var hende *for* småt eller betydningsløst!

Hvor var hun en herlig kvinde – og en ener i allerbedste forstand.

M. L.s 60-års dag 1933

Mor Magda og Margaret

Mor Magda og hendes børn 1920, fra venstre: Margaret, Egil, Folmer, Karen, Elna, Gunnar

Idyl på altanen 1912

Magdalene Lauridsens sidste dage og hendes jordefærd

Fru Lauridsens sidste dage formede sig så godt – så smukt, så roligt – i det fjerne kunne hun nok høre de unge piger »kvidre«, det generede ikke, det var det akkompagnement, Mor Magda gerne ville høre fra dagligdagens rytme. Så længe hun havde kræfter til det, spadserede hun ved fru Eriksens eller ved Johansens hjælp helt op i marken, rundede den, haven og alle bygningerne – sidste gang midt i april.

Spadsereturen gennem stuerne på gl. Ankerhus mandede altid ud i de ord: »Bor vi da ikke kønt«. Hun trængte til, at vi andre skulle glæde os sammen med hende.

Den 5. juli 1957 ved middagstid sov Mor Magda stille ind; hvor var vi taknemmelige for, at det føjede sig sådan, at vi kunne beholde Mor Magda hjemme og være om hende til det sidste, hun var så tålmodig, lidet fordringsfuld og meget taknemmelig. Fru Anna Eriksen var Mor Magda en uvurderlig hjælp, hun var så tryk, når fru Eriksen talte til hende og holdt hende fast i hånden.

Mor Magda stod i sin smukke brune egetræskiste i mellemstuen, indtil hun mandag den 8. juli blev ført op til Pedersborg kirkegård. Det skete efter hendes ønske: En aftenstund i stilhed.

Fred og hygge var der, trods alt, over stuerne, hvor man gik stille med dørene. Kl. 19 samledes vi børn, enkelte slægtninge og gode venner samt lærerpersonalet omkring båren for at tage den sidste afsked med Mor Magda, inden hun førtes fra sit kære Ankerhus. Efter at have sunget: »Til himlene rækker din miskundhed Gud«, talte pastor Hanson bl. a. ud fra Davids salme 119, v. 45, hvor der står: »Lad mig vandre i det fri, thi jeg har søgt dine befalinger«, og sagde: »Her er udtrykt noget, der på klar og umiskendelig måde udtrykker sider af fru Lauridsens væsen og væren: Lad mig vandre i det fri! Det lyder helt moderne, et ord, som må have tidens øre. Lad os glæde os over den megen vandren i det fri. Men hvordan vandres der? Det er jo næppe meningen, at vi blot skal vandre i det fri uden mål og mening. Læg mærke til begrundelsen: »Thi jeg har søgt dine befalinger«. Ud i det fri – men under befaling. – Sådan havde fru Lauridsen det. I spændingen mellem de to holdninger er nøglen til at forstå hendes liv. Og herfra stammer så givet det dynamiske, det levende, det skabende, der var hendes særkende«. Længere henne, ved slutningen af talen, sagde pastor Hansson: »Og så er fru Magdalene Lauridsens tid omme. Selv om hun forlængst, som naturligt var, havde sluppet tøjlerne og ladet andre tage sig af dagens og vejens pligter, så var hun i anden forstand med til det sidste. For i sin person var hun blevet legemliggørelsen af husholdningssagen i vort land. Dens idé-giver, dens organisator, institutionen selv, som det med rette er blevet sagt. Og hendes bortgang vil blive mærkbar på Ankerhus og videre ud«.

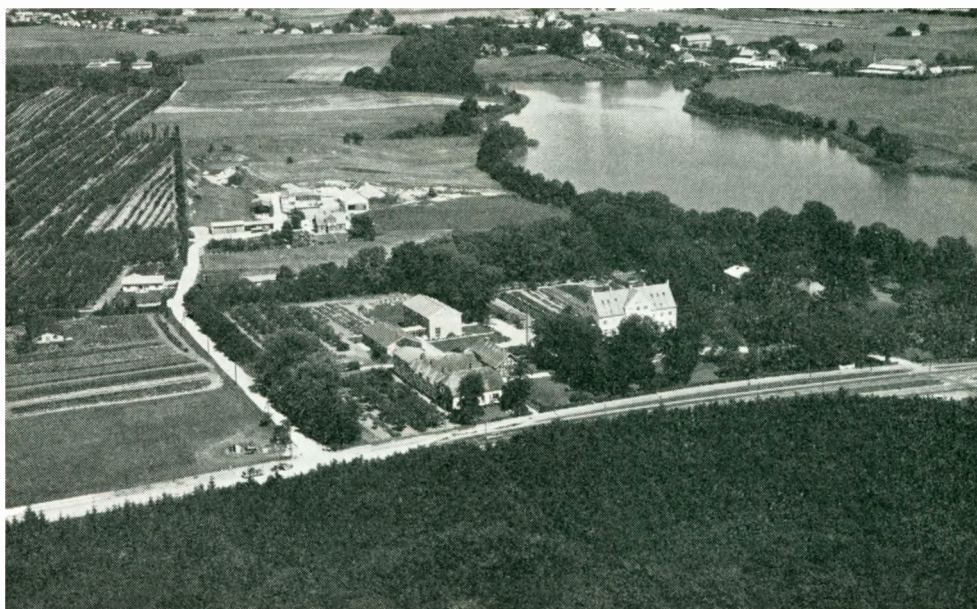
Til sidst sagde Margaret Lauridsen: »Mor Magda skal nu føres bort fra »Anker-

hus«, som hun elskede i alle dets forgreninger, hun skal følges af en inderlig tak for sit kærlige og tilgivende sind – som vi bedst kan takke for og gengælde ved at værne om alt, hvad navnet »Ankerhus« indebærer«.

»Ankerhus'« gode hjælpere, slægt og venner bar kisten ud; – i gården mellem alle blomsterne stod i klynger skolens elever iført deres arbejdstøj og sang »Dejlig er jorden« – det var meget betagende i den stille aften. Alle tog en buket eller krans i hånden og fulgte Mor Magda på hendes sidste rejse forbi seminariet, modelkøkkenet og regensen til Pedersborg kirkegård.

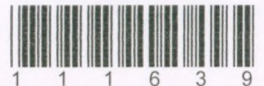
Mor Magda citerede ofte verslinjerne »Foragter ej de ringe dage«. – Hendes sind til at tage dagene som de kom, de ringe som de rige, gav hende lykkelige kår.

Margaret Lauridsen

Ankerhus 1962

DIS-Danmark

1 1 1 6 3 9